

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne2016,

kterým se mění zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Čl. I

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 113/1997 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 153/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 221/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 11/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb. a zákona č. 190/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 1 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který včetně poznámky pod čarou č. 75 zní:

„(2) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropské unie v oblasti pojistného⁷⁵⁾.“

⁷⁵⁾ Například Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.“

2. V § 5b odst. 1 větě první se za slova „podle § 5 a 23 zákona o daních z příjmů,“ vkládají slova „které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů,“.
3. V § 5b odst. 2 písm. a) až c) se text „odst. 6“ nahrazuje textem „odst. 5“.
4. V § 5b odst. 3 se věta čtvrtá nahrazuje větou „Maximální měsíční základ stanovený podle věty třetí platí od měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl podán přehled podle § 15 odst. 1 za předchozí kalendářní rok, do měsíce v následujícím kalendářním roce, v němž byl nebo měl být podán tento přehled; pokud je podle tohoto přehledu podaného v následujícím kalendářním roce maximální měsíční základ vyšší než dosavadní maximální měsíční základ, platí maximální měsíční základ podle tohoto přehledu již od měsíce, v němž byl podán tento přehled.“.
5. V § 5b odst. 3 se za větu čtvrtou vkládá věta „Pokud byl přehled podle § 15 odst. 1 podán opožděně, stanoví se měsíční základ za měsíc, který následuje po měsíci, v němž měl být tento přehled podán, do měsíce, v němž byl tento přehled podán, ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění.“.
6. V § 5b odst. 3 větě sedmé se slova „který předchází kalendářnímu měsíci, v němž byl“ nahrazují slovy „v němž byl nebo měl být“.
7. V § 5b odst. 3 se za větu sedmou vkládá věta „Při doplacení pojistného na nemocenské pojištění podle § 14c odst. 5 se pojistné na nemocenské pojištění stanoví z měsíčního základu určeného ve výši dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění.“.
8. V § 5b odst. 3 větě poslední se slova „který předchází kalendářnímu měsíci,“ zrušují a za slovo „podala“ se vkládají slova „nebo měla podat“.
9. V § 5c se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Tento vyměřovací základ však nemůže být v kalendářním měsíci, v němž vznikla účast zahraničního zaměstnance na nemocenském pojištění, a v následujících 3 kalendářních měsících vyšší než polovina průměrné mzdy platné v těchto kalendářních měsících.“.
10. V § 7 odst. 1 písm. c) bodě 1 se text „§ 5 odst. 1 a 2“ nahrazuje textem „§ 5b odst. 1 a 2“.

11. V § 9 odst. 1 se text „1. do 20.“ nahrazuje slovy „prvního do dvacátého“.
12. V § 13a odst. 1 písm. a) se slova „kalendářní měsíc, který předchází kalendářnímu měsíci, ve kterém byl nebo měl být podán přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok“ nahrazují slovy „prosinec kalendářního roku“.
13. V § 13a odst. 1 písm. b) se slova „za kalendářní měsíc, ve kterém“ nahrazují slovy „za kalendářní měsíc, který následuje po kalendářním měsíci, ve kterém“ a slova „v uvedené výši“ a „který předchází kalendářnímu měsíci,“ se zrušují.
14. V § 13a se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „ , a za kalendářní měsíc, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž podala přehled o příjmech a výdajích podle § 15 odst. 1 za kalendářní rok, za který jí nevznikla účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění“.
15. V § 13a odst. 6 se text „odst. 9 a 10“ nahrazuje textem „odst. 10 a 11“.
16. V § 13a odst. 8 se slova „po celý měsíc“ nahrazují slovy „aspoň po část měsíce, v níž byla samostatná výdělečná činnost vykonávána,“ a slova „ , popřípadě, nebyla-li samostatná výdělečná činnost vykonávána po celý kalendářní měsíc, trvaly-li tyto skutečnosti současně po tu část kalendářního měsíce, po kterou byla vykonávána samostatná výdělečná činnost“ se zrušují.
17. V § 14 odstavec 2 zní:

„(2) U osoby samostatně výdělečně činné, která vykonávala samostatnou výdělečnou činnost v předcházejícím kalendářním roce, činí výše měsíčního vyměřovacího základu 50 % z částky rovnající se průměru, který z daňového základu podle § 5b odst. 1 za tento rok připadá na 1 kalendářní měsíc, v němž aspoň po část tohoto měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost.“
18. V § 14 se odstavec 3 zrušuje.

Dosavadní odstavce 4 až 11 se označují jako odstavce 3 až 10.
19. V § 14 odst. 3 se slovo „nejméně“ zrušuje.
20. V § 14 odst. 4 se slova „který předchází kalendářnímu měsíci,“ zrušují.
21. V § 14 odst. 5 ve větě třetí se slova „který předchází kalendářnímu měsíci,“ zrušují.
22. V § 14 se za odstavec 5 vkládají nové odstavce 6 a 7, které znějí:

„(6) Za kalendářní měsíc, který následuje po měsíci, v němž byl nebo měl být podán přehled podle § 15 odst. 1, se záloha na pojistné ve výši odpovídající měsíčnímu vyměřovacímu základu stanovenému podle odstavců 2 až 5 platí do kalendářního měsíce, v němž byl nebo měl být takový přehled podán v dalším kalendářním roce. Pokud je podle tohoto přehledu měsíční vyměřovací základ nižší než dosavadní měsíční vyměřovací základ, platí tento nižší měsíční vyměřovací základ podle tohoto přehledu již za kalendářní měsíc, v němž byl podán tento přehled.“

(7) Na základě žádosti osoby samostatně výdělečně činné, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, může příslušná okresní správa sociálního zabezpečení rozhodnout, že osoba samostatně výdělečně činná není povinna platit zálohy na pojistné v období uvedeném v odstavci 4, pokud v důsledku poklesu příjmů stanoveného obdobně podle odstavce 4 by této osobě samostatně výdělečně činné v tomto období nevznikla účast na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění.“.

Dosavadní odstavce 6 až 10 se označují jako odstavce 8 až 12.

23. V § 14 odst. 9 se slovo „minimální“ zrušuje a slova „odstavců 2, 4 až 6“ se nahrazují slovy „odstavců 2 až 5“.

24. V § 14a odstavec 1 zní:

„(1) Záloha na pojistné za kalendářní měsíc je splatná od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se záloha na pojistné platí. Záloha na pojistné za kalendářní měsíc, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, je splatná ode dne, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, do konce následujícího kalendářního měsíce. Záloha na pojistné za kalendářní měsíc, v němž se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na důchodovém pojištění podle § 10 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, je splatná ode dne, v němž osoba samostatně výdělečně činná podala přihlášku k této účasti, do konce následujícího kalendářního měsíce. Pokud osoba samostatně výdělečně činná zahájí samostatnou výdělečnou činnost v prosinci nebo se v prosinci přihlásí k účasti na důchodovém pojištění, není povinna platit zálohu na pojistné za tento měsíc.“.

25. V § 14a odst. 2 se věta druhá nahrazuje větou „Úhrn záloh na pojistné zaplacených podle věty první však nemůže být nižší, než by činil úhrn záloh na pojistné vypočtený z měsíčních vyměřovacích základů stanovených podle § 14 odst. 2 až 5, které připadají na období, za které se zálohy na pojistné do budoucna platí.“.

26. V § 14a odst. 2 se věta třetí zrušuje.

27. V § 14a se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „a v případě, že osoba samostatně výdělečně činná požádala nejpozději do konce kalendářního roku o vrácení těch částek zaplacených jako záloha na pojistné, které převyšují minimální úhrn záloh na pojistné stanovený podle věty druhé“.

28. V § 14c odst. 1 větě první se text „odst. 7“ nahrazuje textem „odst. 8“ a věta druhá se zrušuje.

29. V § 14c odst. 2 se věta první nahrazuje větami „Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc je splatné od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí. Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, je splatné ode dne, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost, do konce následujícího kalendářního měsíce.“.

30. V § 14c odst. 3 větě první se slova „odstavci 1 větě první“ nahrazují slovy „odstavci 2 větách první a druhé“ a slovo „druhé“ se nahrazuje slovem „poslední“.

31. V § 14c se za odstavec 3 vkládají nové odstavce 4 a 5, které znějí:

„(4) Bylo-li pojistné na nemocenské pojištění zapláceno podle odstavce 2 věty poslední z vyššího měsíčního základu, než jaký byl maximální vyměřovací základ v jednotlivém kalendářním měsíci, výše pojistného na nemocenské pojištění se za tyto kalendářní měsíce dodatečně sníží tak, aby odpovídala maximálnímu vyměřovacímu základu stanovenému podle § 5b odst. 3 věty třetí; částka tohoto snížení se považuje za přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění. Pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatila pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, za který se přihlásila k účasti na nemocenském pojištění, a za následující kalendářní měsíc jednou nebo více platbami, rozdělí se toto pojistné na nemocenské pojištění na tyto měsíce rovným dílem s tím, že část platby připadající na kalendářní měsíc, za který se osoba samostatně výdělečně činná přihlásila k účasti na nemocenském pojištění, činí nejméně částku odpovídající minimálnímu měsíčnímu základu za tento kalendářní měsíc.

(5) Pokud osoba samostatně výdělečně činná nezaplatila pojistné na nemocenské pojištění ve lhůtě splatnosti podle odstavce 2, ale doplatí pojistné na nemocenské pojištění do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí, považuje se tento doplatek za pojistné na nemocenské pojištění zaplacené za předchozí kalendářní měsíc. Na úhradu tohoto doplatku se použije přeplatek na pojistném na nemocenském pojištění a není-li tohoto přeplatku, platba pojistného na nemocenské pojištění, která byla zaplácena do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, za který osoba samostatně výdělečně činná nezaplatila pojistné na nemocenské pojištění ve stanovené výši nebo ve lhůtě splatnosti podle odstavce 2.“

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 6.

32. V § 14c odst. 6 větě první se za text „odstavci 2“ vkládají slova „nebo odstavci 4“ a za slova „být zapláceno,“ se vkládají slova „anebo bylo zapláceno za kalendářní měsíce, za které se neplatí,“.

33. V § 14c odst. 6 se na konci textu věty první doplňují slova „; přeplatkem na pojistném na nemocenské pojištění je dále část pojistného na nemocenské pojištění, která byla zaplácena z vyšší částky, než je maximální měsíční základ stanovený podle § 5b odst. 3 věty třetí, nebo která byla zaplácena ve vyšší částce, než která měla být zaplácena do budoucna podle odstavce 2 věty poslední“ a věta druhá se zrušuje.

34. V § 15a odst. 7 se slova „který předchází kalendářnímu měsíci,“ zrušují a na konci textu odstavce se doplňují slova „, pokud povinnost platit zálohy na pojistné trvá“.

35. V § 16a odst. 1 se věta druhá nahrazuje větami „Pojistné na nemocenské pojištění je splatné od prvního dne do posledního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné na nemocenské pojištění platí. Pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž se zahraniční zaměstnanec přihlásil k účasti na nemocenském pojištění, je splatné ode dne, v němž se zahraniční zaměstnanec přihlásil k účasti na nemocenském pojištění, do konce následujícího kalendářního měsíce.“

36. V § 16a odst. 1 větě páté se slovo „druhé“ nahrazuje slovem „poslední“ a slovo „třetí“ se nahrazuje slovem „čtvrté“.

37. V § 17 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Pokud přeplatek na pojistném vznikl z důvodu dodatečného určení příslušnosti k právním předpisům jiného státu podle přímo použitelného předpisu Evropské unie, doba uvedená ve větě první neplatí; přeplatek na pojistném za dobu delší, než je uvedena ve větě první, se vrací zaměstnavateli, jestliže doložil, že za ni doplatil pojistné podle právních předpisů tohoto jiného státu.“.

38. V § 17 odst. 2 větě druhé se za slovo „uplynula“ vkládají slova „ , pokud o zaplacení tohoto úroku plátce pojistného nebo jeho právní nástupce požádal“.

39. V § 17 odstavce 4 zní:

„(4) Vznikl-li přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění, je příslušná okresní správa sociálního zabezpečení povinna vrátit tento přeplatek osobě samostatně výdělečně činné, pokud není jiného splatného závazku vůči okresní správě sociálního zabezpečení nebo České správě sociálního zabezpečení, nejpozději do konce února kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, v němž tento přeplatek vznikl. Přeplatek na pojistném na nemocenské pojištění se vrací po snížení o částku dvojnásobku pojistného na nemocenské pojištění vypočteného z dvojnásobku částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění, pokud účast osoby samostatně výdělečně činné trvá. Pro vrácení přeplatku na pojistném na nemocenské pojištění se nepoužije odstavec 1 věta první a odstavce 2 věty první, třetí a čtvrtá.“.

40. V § 17 se doplňují odstavce 5 a 6, které znějí:

„(5) Přeplatek na pojistném nižší než 100 Kč vrátí okresní správa sociálního zabezpečení jen ve výjimečných případech tak, aby byla zajištěna zásada hospodárnosti.

(6) V případě vrácení přeplatku na pojistném v hotovosti prostřednictvím držitele poštovní licence hradí náklady za doručení příjemce přeplatku, pokud příjemce přeplatku o tento způsob vrácení přeplatku požádal.“.

41. V § 18 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „a po dobu provádění exekuce na peněžitá plnění exekučním správním orgánem“.

42. V § 19 se na konci odstavce 2 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) v případě provádění exekuce soudním exekutorem též den, kdy dojde k připsání pojistného na účet soudního exekutora vedeného u peněžního ústavu.“.

43. V § 20 odst. 1 větě třetí se text „odst. 8“ nahrazuje textem „odst. 9“.

44. V § 20 odst. 5 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) v případě, že záloha na pojistné nebyla zaplácena ve lhůtě stanovené v § 14a odst. 1 větě první, pokud tato záloha na pojistné byla zaplácena do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byla záloha na pojistné splatná; v případě uvedeném v § 14a odst. 1 větě třetí se penále neplatí, pokud záloha na

pojistné byla zaplácena do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž osoba samostatně výdělečně činná zahájila samostatnou výdělečnou činnost,“.

Dosavadní písmena b) až i) se označují jako písmena c) až j).

45. V § 20 odst. 5 písmena f) a g) znějí:

„f) za dobu ode dne zahájení insolvenčního řízení do dne právní moci rozhodnutí soudu, kterým insolvenční řízení končí, s výjimkou případů, kdy soud rozhodl o skončení insolvenčního řízení podle § 142 insolvenčního zákona,

g) za dobu ode dne, od kterého došlo k promlčení pohledávky na pojistném podle § 18,“.

Poznámka pod čarou č. 45 se zrušuje.

46. V § 20 odst. 5 se písmeno i) zrušuje.

Dosavadní písmeno j) se označuje jako písmeno i).

47. V § 20a odst. 1 větě poslední se slova „písm. e) až g)“ nahrazují slovy „písm. f) a h)“.

48. V § 20a odst. 2 se text „odst. 10“ nahrazuje textem „odst. 11“.

49. V § 20a odst. 6 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) změni povolení o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách, jestliže dojde ke snížení dluhu, jehož placení bylo povoleno ve splátkách,“.

Dosavadní písmeno b) se označuje jako písmeno c).

50. V § 22a se doplňuje odstavec 6, který zní:

„(6) Pokud osoba samostatně výdělečně činná zaplatila v některém kalendářním měsíci kalendářního roku zálohu na pojistné z vyššího měsíčního vyměřovacího základu, než je měsíční vyměřovací základ stanovený podle § 14 odst. 2 až 5, použije se část platby zálohy vypočtená jako rozdíl mezi tímto vyšším měsíčním vyměřovacím základem a měsíčním vyměřovacím základem stanoveným podle § 14 odst. 2 až 5 nejprve na úhradu splatných závazků uvedených v odstavci 2 a poté na úhradu záloh na pojistné do budoucna, nejdéle však do konce kalendářního roku.“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti se za období přede dnem uvedeným v čl. IX písm. a) stanoví podle zákona č. 589/1992 Sb., ve znění účinném přede dnem uvedeným v čl. IX písm. a).

2. Záloha na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „záloha“) zaplacená v lednu kalendářního roku uvedeného v čl. IX písm. a) se považuje za zálohu za tento měsíc. Záloha zaplacená v období od 21. do 31. prosince kalendářního roku, který bezprostředně předchází kalendářnímu roku uvedenému v čl. IX písm. a), se považuje za zálohu zaplacenou za prosinec tohoto kalendářního roku. Dluh na zálohách vzniklý za kalendářní měsíce přede dnem 1. ledna kalendářního roku uvedeného v čl. IX písm. a) zaniká tímto dnem.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 177/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 136/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 251/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb. a zákona č. 298/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 5 písm. e), § 11 odst. 1, 3 a 4, § 11b odst. 1, § 14 odst. 2, § 16c odst. 1 a odst. 2 písm. o) a v § 115a odst. 1 se slova „Evropských společenství“ nahrazují slovy „Evropské unie“.
2. V § 6 odst. 4 písm. o) se slova „a plnění“ nahrazují slovem „ , plnění“.
3. V § 6 odst. 4 se na konci textu písmene o) doplňují slova „a plnění povinností stanovených při provádění sociálního zabezpečení poskytovatelům zdravotních služeb“.
4. V § 11 odst. 1 se slova „ , zdravotních pojišťoven,^{73c)} poskytovatelů zdravotních služeb,³³⁾ jakož i zaměstnavatelů“ nahrazují slovy „a fyzických a právnických osob“ a slova „ , zdravotní pojišťovny,^{73c)} poskytovatelé zdravotních služeb³³⁾ a zaměstnavatelé jsou povinni“ se nahrazují slovy „a fyzické a právnické osoby jsou povinny“. Poznámky pod čarou č. 33 a 73c se zrušují.
5. V § 11a odst. 1 úvodní části ustanovení se slova „pro výkon její“ nahrazují slovy „a dalším orgánům sociálního zabezpečení pro výkon jejich“.
6. V § 11a odst. 3 se na konci textu písmene f) doplňují slova „a údaje o datu nabytí a pozbytí státního občanství“.
7. V § 11a odst. 3 písmeno j) zní:

„j) údaje uvedené v písmenech a), b) a e) u otce, matky, popřípadě jiného zákonného zástupce nebo opatrovníka, a dítěte včetně osvojeného dítěte,“.
8. V § 11a odst. 3 se na konci textu písmene k) doplňují slova „a registrovaného partnerství“.
9. V § 11a odst. 3 písmeno l) zní:

„l) údaje uvedené v písmenech a), b) a e) u manžela a registrovaného partnera, a to i v případě manžela nebo registrovaného partnera, který zemřel,“.
10. V § 11a odst. 3 se písmeno m) zrušuje.

Dosavadní písmena n) až q) se označují jako písmena m) až p).
11. V § 11a odst. 4 písmeno l) zní:

„l) údaje uvedené v písmenech a), b) a e) u manžela a registrovaného partnera, a to i v případě manžela nebo registrovaného partnera, který zemřel,“.
12. V § 14 odst. 1 větě druhé a v § 122 větě druhé se za slovo „vztahu“ vkládají slova „nebo služebního poměru“.
13. V § 14 odst. 3 se na konci textu písmene c) doplňují slova „a údaj o tom, zda a od kdy občan je poživitelem dávky důchodového pojištění nebo přestal být jejím poživitelem nebo zda a od kdy je invalidním ve třetím stupni nebo přestal být invalidním ve třetím stupni“.

14. V § 14 odst. 3 písmeno d) zní:

„d) Úřadu práce České republiky – krajským pobočkám a pobočce pro hlavní město Prahu údaje nezbytné k plnění úkolů v jejich působnosti, pokud je v žádosti vymezen rozsah požadovaných informací a účel, pro který je informace požadována; údaje jsou poskytovány v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup, je-li tento způsob poskytování údajů v technických možnostech orgánu sociálního zabezpečení,“.

15. V § 14 odst. 3 písmena i) a j) znějí:

„i) ministerstvu údaje potřebné k plnění úkolů v jeho působnosti, a to včetně údajů o jednotlivých občanech a o jejich zdravotním stavu, pokud je v žádosti vymezen rozsah požadovaných informací a účel, pro který je informace požadována; údaje jsou poskytovány v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup, je-li tento způsob poskytování údajů v technických možnostech orgánu sociálního zabezpečení,

j) obecním úřadům poskytujícím služby sociální péče a realizujícím činnosti sociální práce a krajským úřadům údaje o druhu, výši a datu přiznání jimi vyplácených dávek důchodového pojištění žadatelům o sociální služby, poživatelům těchto služeb a osobám s těmito žadateli nebo poživateli společně posuzovaným, a to v rozsahu potřebném pro plnění úkolů v jejich působnosti,“.

16. V § 14 odst. 6 se slova „a vyplácená dávka dosahuje výše podléhající výkonu rozhodnutí,“ nahrazují slovy „ , jaká je výše této dávky“.

17. V § 16 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Poskytovatelé zdravotních služeb zasílají podklady podle odstavce 1 písm. b) na předepsaných tiskopisech.“.

18. V § 16c odst. 2 písm. c) se slova „datum úmrtí“ nahrazují slovy „datum, místo a okres úmrtí“.

19. V § 16c odst. 2 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které zní:

„f) rodinný stav a datum jeho změny,“.

Dosavadní písmena f) až v) se označují jako písmena g) až w).

20. V § 16c odst. 2 se na konci textu písmene g) doplňují slova „a údaje o datu nabytí a pozbytí státního občanství“.

21. V § 16c odst. 2 písm. v) se za slovo „číslo“ vkládají slova „ , datum a místo narození“.

22. V § 37 odst. 4 větě třetí se slova „plátcí důchodu, je-li jím některý z orgánů sociálního zabezpečení uvedených v § 9 odst. 1,“ nahrazují slovy „příslušnému plátcí důchodu“.

23. V § 39a se odstavec 2 zrušuje.

Dosavadní odstavce 3 až 7 se označují jako odstavce 2 až 6.

24. V § 39a odst. 4 větě první a v § 39a odst. 6 se text „3 a 4“ nahrazuje textem „2 a 3“.
25. V § 39a odst. 4 větě první se slova „do 30. září kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, ve kterém byly tyto osoby účastny důchodového pojištění a za který zaplatily pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na důchodové pojištění, a to“ zrušují.
26. V § 39a odst. 5 se slova „odstavců 1 a 2“ nahrazují textem „odstavce 1“.
27. V § 50 odst. 3 se slova „ , je-li mu dávka poukazována na účet u banky“ zrušují.
28. V § 53 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Výplata důchodu se uvolní, jakmile budou tyto povinnosti splněny.“.
29. V § 83 odst. 1 větě druhé se text „odst. 4“ nahrazuje textem „odst. 5“.
30. V § 83 odst. 3 a v § 86 odst. 5 větě první se text „odst. 8“ nahrazuje textem „odst. 7“.
31. V § 85 odst. 2 větě druhé se slova „ , nejpozději však do dvou let od skončení péče uvedené v § 6 odst. 4 písm. a) bodech 11 a 12“ zrušují.
32. V § 85 se na konci odstavce 3 doplňují slova „ , a to při uplatnění žádosti o důchod“.
33. V § 85a odst. 2 se za slovo „přiznání“ vkládají slova „nebo změně poskytování nebo výše“.
34. V § 85a se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) V řízení ve věcech důchodového pojištění lze vést jediný spis pro každou jednotlivou fyzickou osobu, i když se jedná o více věcí týkajících se této osoby.“.
35. V § 88 odst. 5 se text „odst. 2 a 5“ nahrazuje textem „odst. 6“.
36. V § 104h odst. 1 se slova „soudní³⁴⁾ nebo“ včetně poznámky pod čarou č. 34 zrušují.
37. V § 104i odst. 1 se slova „a penále“ nahrazují slovy „ , penále nebo pokutě“ a slova „nebo penále“ se nahrazují slovy „ , penále nebo pokutě“.
38. V § 104i odst. 4 větě druhé se slovo „nemovitosti“ nahrazuje slovy „nemovité věci“.
39. V § 104i se na konci odstavce 7 doplňuje věta „O zániku zástavního práva z důvodů stanovených občanským zákoníkem vyrozumí okresní správa sociálního zabezpečení plátce pojistného a vlastníka zástavy.“.
40. V § 107a se odstavec 3 zrušuje.
41. V § 115a se vkládá nový odstavec 1, který zní:

„(1) Doplatek důchodu nebo jeho část lze použít na úhradu

- a) přeplatku na důchodu, pokud za něj odpovídá stejný příjemce důchodu nebo se jedná o stejný druh důchodu,
- b) přeplatku, který vznikl na důchodu zemřelého oprávněného, kterému by doplatek důchodu náležel, nebo
- c) dluhu na pojistném nebo penále, jde-li o dluh osoby samostatně výdělečně činné, které by doplatek důchodu náležel.“.

Dosavadní odstavce 1 a 2 se označují jako odstavce 2 a 3.

42. V § 115a se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Podle věty první a druhé se postupuje i v případě, pokud přeplatek na nemocenském vznikl v důsledku zpětného zvýšení invalidního důchodu z důvodu zvýšení stupně invalidity.“.

43. V § 115a se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Nedojde-li zúčtováním podle § 56 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění k plné úhradě částek důchodu v případě zániku nároku na důchod nebo na jeho výplatu, mohou být tyto částky uhrazeny srážkami z vypláceného důchodu.“.

44. V § 116 odstavec 3 zní:

„(3) Dávky důchodového pojištění se oprávněnému, který se na území České republiky obvykle nezdržuje (§ 66 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění), vyplácejí na základě potvrzení o žití

- a) na účet vedený u zahraniční banky nebo u banky v České republice nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva v České republice, a to zpětně za období ode dne vzniku nároku na výplatu dávky nebo ode dne následujícího po posledním dni, za který náležela poslední vyplacená splátka dávky, do konce kalendářního měsíce, v němž bylo potvrzení o žití vystaveno; potvrzení o žití zasílá oprávněný plátcí dávky nejvýše jednou za kalendářní měsíc, nebo
- b) bankovním šekem nebo mezinárodní poštovní poukázkou na adresu oprávněného v cizině, a to zpětně za období nepřesahující 3 kalendářní měsíce; potvrzení o žití zasílá oprávněný plátcí dávky jednou ročně.“.

45. V § 116 se doplňují odstavce 4 a 5, které znějí:

„(4) Byl-li mezi orgánem sociálního zabezpečení České republiky a příslušným orgánem sociálního zabezpečení jiného státu, v němž se oprávněný uvedený v odstavci 3 obvykle zdržuje, sjednán způsob ověřování žití oprávněného pravidelnou výměnou potřebných údajů v elektronické podobě, vyplácí se dávka důchodového pojištění zpětně v měsíčních lhůtách určených plátcem dávky; potvrzení o žití zasílá oprávněný plátcí dávky jednou ročně.

(5) Není-li potvrzení o žití v případech uvedených v odstavci 3 písm. b) a odstavci 4 zasláno, výplata dávky se zastaví do doby, než bude potvrzení o žití zasláno plátcí dávky.

Ustanovení odstavce 2 věty třetí platí pro výplatu dávek oprávněnému uvedenému v odstavci 3 obdobně.“.

46. V § 116c se slova „ústavech sociální péče s celoročním pobytem“ nahrazují slovy „zařízeních sociálních služeb poskytujících pobytové služby v domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech pro seniory, domovech se zvláštním režimem a týdenních stacionářích“, slova „tyto ústavy“ se nahrazují slovy „tato zařízení“, slova „ústav podal“ se nahrazují slovy „toto zařízení podalo“ a slovo „ústavu“ se nahrazuje slovem „zařízení“.
47. Na konci § 116c se doplňují věty „Způsob výplaty podle věty první nelze použít, je-li příjemcem důchodu jiná osoba než oprávněný. Zařízení sociálních služeb je povinno na vyzvu orgánu sociálního zabezpečení neprodleně vrátit orgánu sociálního zabezpečení splátky důchodu oprávněného, které byly poukázány tomuto zařízení podle věty první, pokud tyto splátky oprávněnému již nenáležely z důvodu jeho úmrtí nebo pokud oprávněný v době poukázání těchto splátek pobyt v zařízení již ukončil; zařízení přitom těchto splátek důchodu nesmí použít jiným způsobem.“.
48. V § 116d odst. 4 se slova „podle občanského zákoníku^{34a)}“ nahrazují slovy „bez ohledu na své zavinění podle občanského zákoníku⁸³⁾“.
- Poznámka pod čarou č. 83 zní:
„⁸³⁾ § 2895 občanského zákoníku.“.

Poznámka pod čarou č. 34a se zrušuje.

49. Za § 117 se vkládá nový § 117a, který včetně nadpisu zní:

„§ 117a

Zastavení a uvolnění výplaty dávky

(1) Výplata dávky důchodového pojištění může být zastavena, pokud oprávněný nebo jiný příjemce dávky nesplnil povinnost podle § 50 odst. 3. Rozhodnutí o zastavení výplaty dávky podle věty první se doručuje veřejnou vyhláškou; v řízení o zastavení výplaty dávky se opatrovník neustanovuje.

(2) Vyplácí-li se dávka důchodového pojištění v hotovosti, může být výplata dávky zastavena, pokud oprávněný nebo jiný příjemce dávky nepřevzme 3 po sobě následující splátky dávky; o tomto zastavení výplaty dávky se příjemce dávky bez prodlení vyrozumí písemným oznámením, které obsahuje též informaci o podmínkách uvolnění výplaty dávky.

(3) Výplata dávky důchodového pojištění, která byla zastavena podle odstavce 1 nebo 2, se uvolní na základě písemné žádosti oprávněného nebo jiného příjemce dávky, odpadl-li důvod pro zastavení výplaty dávky; ustanovení § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění tím není dotčeno. Byla-li výplata dávky uvolněna, písemné rozhodnutí se nevydává; o uvolnění výplaty dávky obdrží oprávněný nebo jiný příjemce dávky písemné oznámení.“.

50. V § 118 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Byl-li dítěti, které má nárok na sirotčí důchod, přiznán invalidní důchod, přestává být občan uvedený v odstavci 1 písm. b) zvláštním příjemcem dnem, který předchází dni, od něhož náleží dítěti první pravidelná měsíční splátka invalidního důchodu.“.
51. V § 118a se na konci odstavce 2 doplňují věty „Plátce důchodu má dále nárok na vrácení těch vyplacených částek vdovského nebo vdoveckého důchodu, které nenáležely z důvodu zpětného přiznání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně dítěti, o které vdova nebo vdovec pečovali a které se z důvodu tohoto zpětného přiznání tohoto důchodu nepovažuje za nezaopatřené dítě. Plátce důchodu má dále nárok na vrácení těch částek vdovského nebo vdoveckého důchodu nebo sirotčího důchodu, které byly vyplaceny po zániku nároku na tyto důchody podle § 50 odst. 6 a 7 nebo § 52 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění.“.
52. V § 118a odstavec 3 zní:

„(3) Nárok na vrácení, popřípadě náhradu částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, zaniká, pokud rozhodnutí o vrácení, popřípadě náhradě částek vyplacených neprávem nebo ve vyšší výši, než náležely, nebylo vydáno do 5 let ode dne výplaty dávky.“.

Čl. IV

Přechodná ustanovení

1. Návrh na zahájení řízení o prokázání doby péče uvedené v § 6 odst. 4 písm. a) bodech 11 a 12 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, která skončila přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se podává podle zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Podle § 115a odst. 3 věty poslední zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nelze postupovat v případě, kdy přeplatek na nemocenském vznikl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. V

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb.,

nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb. a zákona č. 213/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 větě první se slova „zletilosti,²⁾ pokud se dále nestanoví jinak“ nahrazují slovy „zletilosti, přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství²⁾“.
2. V § 3 odst. 2 větě druhé se slovo „způsobilost“ nahrazuje slovy „plná svéprávnost“.
3. V § 5 odst. 2 se písmeno c) zrušuje.
Dosavadní písmena d) až h) se označují jako písmena c) až g).
4. V § 6 odst. 1 písm. b) se za slovo „střední“ vkládají slova „nebo vyšší odborné škole (dále jen „střední škola“)“.
5. V § 6 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „a doba pojištění těchto osob podle § 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 1 získaná přede dnem podání této přihlášky trvala aspoň 1 rok“.
6. Poznámka pod čarou č. 11 zní:

„¹¹⁾ § 95 a 118 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).“.
7. V § 9 odst. 3 písm. e) větě první se slova „mandatáře konané na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku^{13a)}“ nahrazují slovy „příkazníka konané na základě příkazní smlouvy uzavřené podle občanského zákoníku⁴⁸⁾“ a slova „mandatáře, též to, že mandátní“ se nahrazují slovy „příkazníka, též to, že příkazní“.
Poznámka pod čarou č. 48 zní:
„⁴⁸⁾ § 2430 až 2444 občanského zákoníku.“.
- Poznámka pod čarou č. 13a se zrušuje.
8. Poznámka pod čarou č. 14 zní:

„¹⁴⁾ § 7 odst. 2 písm. c) zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.
9. V § 9 odst. 6 se na konci písmene c) doplňuje slovo „nebo“ a písmeno d) se zrušuje.

Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno d).

10. V § 10 odst. 5 se slova „v jehož průběhu se z vedlejší samostatné výdělečné činnosti, která nezakládá účast na pojištění, stala hlavní samostatná výdělečná činnost“ nahrazují slovy „od něhož se samostatná výdělečná činnost považuje za hlavní samostatnou výdělečnou činnost, pokud tento měsíc následuje po kalendářním měsíci, v němž byla naposledy vykonávána samostatná výdělečná činnost považovaná podle § 9 odst. 7 za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, která nezakládá účast na pojištění“.
11. V § 10 odst. 6 úvodní části ustanovení se slova „v jehož průběhu se z hlavní samostatné výdělečné činnosti stala vedlejší samostatná výdělečná činnost“ nahrazují slovy „který předchází kalendářnímu měsíci, od něhož se samostatná výdělečná činnost považuje podle § 9 odst. 7 za vedlejší samostatnou výdělečnou činnost“.
12. V § 11 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Pro účely splnění podmínky zaplacení pojistného uvedené v odstavci 1 písm. a) se příjem započitatelný do vyměřovacího základu pojištěnce, který náleží zpětně na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohody uzavřené po podání návrhu na zaplacení tohoto příjmu, započte v těch kalendářních měsících, za které náleží.“.
13. V § 12 odst. 1 větě první se text „písm. h)“ nahrazuje textem „písm. g)“ a ve větě třetí se text „písm. e)“ nahrazuje textem „písm. d)“.
14. V § 14 odst. 2 větě první se text „písm. d)“ nahrazuje textem „písm. c)“ a ve větě druhé se text „písm. e)“ nahrazuje textem „písm. d)“.
15. V § 16 odst. 1 větě druhé se text „až 6“ nahrazuje textem „a 5“.
16. V § 16 odst. 3 se věta třetí nahrazuje větou „Do vyměřovacího základu pojištěnce se zahrnuje, pokud došlo k pravomocnému rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohodě uzavřené po podání návrhu na zaplacení, náhrada mzdy, platu nebo jiného příjmu náležející v případě uvedeném v § 11 odst. 2 větě třetí (dále jen „náhrada“) a příjem, který byl předmětem návrhu na zaplacení; náhrada a příjem se zahrnují, jen pokud jsou započitatelné do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ nebo do hrubého výdělku, a to v kalendářních měsících, za které náležely, a pokud nebyla jejich výše v jednotlivých kalendářních měsících stanovena, rozpočtou se úměrně na celé období, jehož se rozhodnutí nebo dohoda týkají.“.
17. V § 16 odst. 4 písm. d) se za slovo „republiky“ vkládají slova „před 1. červencem 2016“ a na konci textu písmene d) se doplňují slova „před 1. lednem 2005“.
18. V § 16 odst. 4 písm. e) se text „písm. d) a e)“ nahrazuje textem „písm. c) a d)“.
19. V § 16 odst. 4 písm. g) se text „a h)“ nahrazuje textem „a g)“.
20. V § 16 se odstavec 6 zrušuje.

Dosavadní odstavce 7 až 9 se označují jako odstavce 6 až 8.

21. V § 16 odst. 7 větě první se za text „písm. e),“ vkládají slova „s dobou účasti na pojištění podle § 6,“.
22. V § 16 odst. 7 se na konci textu věty druhé doplňují slova „; u osob účastných pojištění podle § 6 se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí vyměřovací základ pro pojistné za kalendářní měsíc nebo poměrnou část tohoto měsíce, v němž je vyloučená doba podle věty první“.
23. V § 18 odst. 4 větě druhé se číslo „8“ nahrazuje číslem „7“.
24. V § 19 odst. 1 větě poslední se číslo „9“ nahrazuje číslem „8“.
25. V § 19a odst. 1 se text „písm. e)“ nahrazuje textem „písm. d)“.
26. V § 21 odst. 1 písm. a) se slova „po dobu výkonu vojenské základní (náhradní) služby, civilní služby nebo za trvání služebního poměru příslušníků ozbrojených sil“ nahrazují slovy „za trvání služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů nebo vojáků z povolání“.
27. V § 22 odst. 2 písm. c) se slova „po dobu výkonu vojenské základní (náhradní) služby nebo“ zrušují.
28. V § 25 odst. 1 se věta druhá nahrazuje větou „Za pracovní úraz se považuje též úraz, který pojištěnec utrpěl při přípravě k obraně České republiky.“.
29. V § 29 odst. 5 a v § 34 odst. 1 větě druhé se text „písm. c), d) a e)“ nahrazuje textem „písm. c) a d) a v § 102 odst. 5“.
30. V § 50 odst. 6 se slovo „dnem“ nahrazuje slovy „ode dne jeho přiznání, pokud nabylo“.
31. V § 56 odst. 1 se za písmeno c) vkládá nové písmeno d), které zní:

„d) důchod byl neprávem přiznán nebo vyplácen od dřívějšího data, než od jakého důchod nebo jeho výplata náleží, důchod se přizná ode dne, od něhož náleží, nebo se nárok na výplatu stanoví ode dne, od něhož výplata náleží,“.

Dosavadní písmeno d) se označuje jako písmeno e).
32. V § 56 odstavce 2 a 3 znějí:

„(2) Byla-li výplata invalidního důchodu zastavena pro nedostavení se pojištěnce ke kontrolní lékařské prohlídce nebo nepodrobení se vyšetření zdravotního stavu anebo nepředložení nálezů ošetřujících lékařů nebo nesdělení údajů o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech a zjistí-li se, že

a) pojištěnec přestal být invalidním před zastavením výplaty invalidního důchodu, důchod nenáleží ode dne zastavení jeho výplaty,

- b) u pojištěnce došlo ke snížení stupně invalidity před zastavením výplaty invalidního důchodu, důchod náleží ve výši odpovídající novému stupni invalidity ode dne zastavení jeho výplaty,
- c) pojištěnec přestal být invalidním po zastavení výplaty invalidního důchodu, důchod nenáleží ode dne, od kterého pojištěnec přestal být invalidním,
- d) u pojištěnce došlo ke snížení stupně invalidity po zastavení výplaty invalidního důchodu, důchod náleží ve výši odpovídající novému stupni invalidity ode dne, od kterého došlo ke snížení stupně invalidity.

(3) Pominou-li důvody uvedené v odstavci 2, pro které byla výplata invalidního důchodu zastavena, výplata invalidního důchodu se uvolní v rozsahu, v jakém je nárok na invalidní důchod.“.

- 33. V § 56 odst. 5 se za slovo „činnosti“ vkládají slova „podle § 11 odst. 3“ a část věty za středníkem včetně středníku se zrušuje.
- 34. V § 64 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Příjemcem důchodu je dále osoba, která oprávněného zastupuje podle § 49 a 50 občanského zákoníku.“.
- 35. V § 64 odst. 2 se v části věty druhé před středníkem za slova „družstva v České republice“ vkládají slova „(dále jen „banka“)“.
- 36. V § 64 odst. 2 v části věty druhé za středníkem a v § 64 odst. 3 větě druhé se slova „v České republice nebo pobočky zahraniční banky nebo spořitelního a úvěrního družstva v České republice“ zrušují.
- 37. V § 64 odst. 2 větě druhé se slova „na předepsaném tiskopise“ a ve větě poslední se část věty za středníkem včetně středníku zrušují.
- 38. V § 64 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného jeho zákonný zástupce, opatrovník nebo osoba uvedená v odstavci 1 větě třetí, poukazuje se důchod oprávněného na základě jejich žádosti na tento účet.“.

Dosavadní odstavce 3 až 5 se označují jako odstavce 4 až 6.

- 39. V § 64 odst. 4 větě první se za slova „dávky o změnu způsobu výplaty důchodu“ vkládají slova „nebo o změnu účtu, na který má být důchod poukazován“ a slova „žádost o změnu způsobu výplaty důchodu“ se nahrazují slovy „žádost o takovou změnu; to platí obdobně i v případě žádosti o vyplácení důchodu jinému než dosavadnímu příjemci“.
- 40. V § 64 odst. 6 se věta první nahrazuje větou „Má-li právo disponovat s peněžními prostředky na účtu oprávněného, na který je důchod vyplácen, jiná osoba než oprávněný nebo je-li důchod oprávněného vyplácen na účet jeho manžela (manželky), jsou tato jiná osoba nebo manžel (manželka) povinni vrátit plátcí důchodu ty splátky důchodu oprávněného, které nenáležely proto, že oprávněný zemřel přede dnem jejich splatnosti, pokud nedošlo k vrácení těchto splátek plátcí důchodu bankou, u níž je tento účet

veden.“ a ve větě druhé se slovo „takové“ nahrazuje slovy „této jiné“.

41. V § 64 se doplňují odstavce 7 a 8, které znějí:

„(7) Je-li důchod vyplácen v hotovosti, je osoba, která převzala splátky důchodu oprávněného, povinna vrátit plátcí důchodu ty splátky důchodu oprávněného, které nenáležely proto, že oprávněný zemřel přede dnem jejich splatnosti.

(8) Žádosti o poukazování důchodu na účet podle odstavce 2 nebo 3 se podávají plátcí důchodu na tiskopise předepsaném plátcem důchodu.“

42. V § 102 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Do 30. června 2016 jsou účastny pojištění osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, které nejsou vojáky z povolání. Doba účasti na pojištění podle věty první se považuje za náhradní dobu pojištění.“

43. V § 104 odst. 1 se text „písm. d)“ nahrazuje textem „písm. c)“.

44. V § 105b se text „písm. g)“ nahrazuje textem „písm. f)“.

Čl. VI

Přechodná ustanovení

1. Důchody přiznané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se na žádost přepočtou podle § 11 odst. 2 věty poslední a § 16 odst. 3 věty třetí zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud při přiznání těchto důchodů nebylo postupováno způsobem uvedeným v těchto ustanoveních; důchod se zvýší nejdříve ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Podmínka trvání doby důchodového pojištění v rozsahu aspoň jednoho roku stanovená v § 6 odst. 2 věty první zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se považuje za splněnou, pokud účast na důchodovém pojištění podle § 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. vznikla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a bez přerušení trvá i po tomto dni a přihláška k této účasti byla podána přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
3. Byla-li doba účasti na důchodovém pojištění osob samostatně výdělečně činných považována za vyloučenou dobu podle § 16 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, přepočte se výše důchodu a vyplacené částky důchodu se zúčtují podle § 56 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
4. Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání, jde-li o studium přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se hodnotí podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
5. Úraz, který utrpěl před 1. červencem 2016 pojištěnec, který není vojákem z povolání ani vojákem v další službě, při výkonu služby v ozbrojených silách České republiky nebo před

1. lednem 2005 pojištěnec při výkonu činnosti prováděné v rámci civilní služby podle pokynů osoby, u níž se koná civilní služba, nebo v přímé souvislosti s takovým výkonem, se považuje za pracovní úraz podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; to platí obdobně pro onemocnění vzniklé při výkonu těchto služeb.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o nemocenském pojištění

Čl. VII

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 302/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 157/2010 Sb., zákona č. 166/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 14/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb. a zákona č. .../2016 Sb., se mění takto:

1. V § 10 odst. 2 se za slovo „poměru“ vkládají slova „a státního zaměstnance podle zákona o státní službě“.
2. V § 10 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno j), které zní:

„j) svědka v soudním a správním řízení a v přípravném trestním řízení dnem, za který mu náleží náhrada ušlého výdělku z důvodu podání svědecké výpovědi, a zaniká dnem, který předchází dni, za který tato náhrada již nenáleží; to platí obdobně pro osobu, která podala vysvětlení na výzvu policejního orgánu nebo správního orgánu a má nárok na náhradu ušlého výdělku.“.
3. V § 10 odst. 6 se na konci textu věty druhé doplňují slova „a pro obě zaměstnání platí stejné podmínky účasti na pojištění“ a ve větě poslední se slova „alespoň jedním ze“ nahrazují slovem „jedno“.
4. V § 15 se na konci odstavce 4 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena g) a h), která znějí:

„g) z výkonu vojenské činné služby vojáka v záloze,
h) z výkonu činnosti související s brannou povinností, pokud je v souvislosti s touto činností poskytována podle zákoníku práce náhrada mzdy nebo platu.“.

5. Za § 15 se vkládá nový § 15a, který zní:

„§ 15a

Nemocenské a peněžité pomoci v mateřství náleží též, jestliže za trvání zaměstnání malého rozsahu nebo dohody o provedení práce vznikne dočasná pracovní neschopnost nebo byla nařízena karanténa nebo dojde k nástupu na peněžitou pomoc v mateřství v kalendářním měsíci, v němž zaměstnanec není účasten pojištění, avšak byl účasten pojištění při výkonu zaměstnání malého rozsahu nebo zaměstnání na základě dohody o provedení práce aspoň ve třech kalendářních měsících bezprostředně před kalendářním měsícem, v němž vznikla tato sociální událost.“

6. V § 18 odstavec 5 zní:

„(5) Jestliže sociální událost u zaměstnance vznikla v kalendářním měsíci, v němž vzniklo pojištění zaměstnance, považuje se za denní vyměřovací základ jedna třicetina započitatelného příjmu, kterého by zaměstnanec pravděpodobně dosáhl v tomto kalendářním měsíci. Jde-li o zaměstnání malého rozsahu nebo o zaměstnání na základě dohody o provedení práce, považuje se v tomto případě za denní vyměřovací základ jedna třicetina vyměřovacího základu zaměstnance dosaženého v tomto kalendářním měsíci.“

7. V § 18 odst. 6 větě první se číslo „7“ nahrazuje číslem „30“.

8. V § 19 odstavec 6 zní:

„(6) Jestliže v rozhodném období stanoveném podle § 18 odst. 4 nemá zaměstnanec vyměřovací základ nebo není-li v tomto rozhodném období alespoň 30 kalendářních dnů, jimiž se dělí vyměřovací základ, považuje se za denní vyměřovací základ jedna třicetina započitatelného příjmu, kterého by zaměstnanec pravděpodobně dosáhl v kalendářním měsíci, v němž vznikla sociální událost. Pokud zaměstnání netrvalo a ani nemělo trvat alespoň 30 kalendářních dnů, je pravděpodobným příjmem započitatelný příjem, kterého by zaměstnanec dosáhl za trvání zaměstnání. Jde-li o zaměstnání malého rozsahu nebo o zaměstnání na základě dohody o provedení práce, považuje se za denní vyměřovací základ jedna třicetina vyměřovacího základu zaměstnance dosaženého v kalendářním měsíci, v němž vznikla sociální událost, jestliže v rozhodném období stanoveném podle § 18 odst. 4 nebo 6 není alespoň 30 kalendářních dnů.“

9. V § 19 odst. 7 větě poslední se slovo „druhé“ nahrazuje slovem „třetí“.

10. V § 32 odst. 1 písm. d) se text „§ 67 písm. d)“ nahrazuje textem „§ 67 odst. 1 písm. d)“.

11. V § 56 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Režim dočasně práce neschopného pojištěnce se nestanoví v případě dočasné pracovní neschopnosti podle § 57 odst. 1 písm. c) a f).“

12. V § 59 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „nebo invalidním ve vyšším stupni invalidity nebo v němž byl pojištěnec posudkem České správy sociálního zabezpečení uznán invalidním nebo invalidním ve vyšším stupni invalidity na základě výsledku řízení o námitkách⁸²⁾“.

Poznámka pod čarou č. 82 zní:

„⁸²⁾ § 88 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.“

13. V § 64 odst. 1 se na konci textu písmene m) doplňují slova „a v případě, že u téhož zaměstnavatele vykonává více zaměstnání, sděluje všechna zaměstnání u téhož zaměstnavatele“.

14. V § 67 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který včetně poznámky pod čarou č. 83 zní:

„(2) Pokud je pojištěnka v péči porodní asistentky, která je podle jiného právního předpisu způsobilá k výkonu povolání porodní asistentky bez přímého vedení nebo odborného dohledu⁸³⁾, je porodní asistentka povinna plnit povinnosti uvedené v odstavci 1 písm. a) a b) a povinnosti uložené ošetřujícím lékařem v § 61 písm. t) a w).

⁸³⁾ § 4 odst. 3 a § 6 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a odborné způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.“

15. V § 84 odst. 2 písm. m) se slovo „osmého“ nahrazuje slovem „patnáctého“.

16. V § 84 odst. 2 písm. n) se za slova „poskytují ošetřujícím lékařům,“ vkládají slova „v případě uvedeném v § 67 odst. 2 porodním asistentkám,“.

17. V § 94 odst. 1 větě třetí se za slova „účast na pojištění“ vkládají slova „ , a vznikla-li tomuto zaměstnanci účast na pojištění na základě postupu podle § 7 odst. 3 a § 7a odst. 2 části věty za středníkem v kalendářním měsíci, v němž doba zaměstnání skončila, do 20. kalendářního dne kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byl zúčtován příjem, který založil účast na pojištění“.

18. V § 94 odst. 2 se slova „tato změna nastala“ nahrazují slovy „se o této změně dozvěděl“.

19. V § 104 odst. 3 se za slovo „sdělit“ vkládají slova „na předepsaném tiskopise“.

20. V § 109 odst. 4 písm. a) se za slovo „lékaře“ vkládají slova „nebo v případě uvedeném v § 67 odst. 2 porodní asistentky“.

21. Za § 109 se vkládá nový § 109a, který zní:

„§ 109a

Potvrzení o trvání dočasné pracovní neschopnosti a potvrzení o trvání potřeby ošetřování za dobu po skončení zaměstnání a rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti a rozhodnutí o ukončení potřeby ošetřování, pokud dočasná pracovní neschopnost nebo potřeba ošetřování skončily po skončení doby zaměstnání, může

pojištěnec podat též u okresní správy sociálního zabezpečení, která je místně příslušná podle § 83 odst. 1 písm. a) nebo § 83 odst. 5 nebo 6.“

22. Za § 110 se vkládá nový § 110a, který včetně nadpisu zní:

„§ 110a
Výplata nemocenského v poloviční výši

V případě podezření, že si pojištěnec přivodil dočasnou pracovní neschopnost z některého z důvodů uvedených v § 31, se nemocenské vyplácí ve výši stanovené podle § 31 do doby, než bude zjištěno, že dočasná pracovní neschopnost z tohoto důvodu nenastala; pokud dočasná pracovní neschopnost z tohoto důvodu nenastala, nemocenské se doplácí. Lhůta uvedená v § 46 odst. 2 větě první plyne ode dne zjištění, že dočasná pracovní neschopnost nenastala z žádného důvodů uvedených v § 31.“

23. V § 116 odst. 7 písm. d) se slova „a zda vyplácená dávka dosahuje výše podléhající výkonu rozhodnutí,“ nahrazují slovy „ , jaká je výše dávky“.

24. V § 124 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Pojištěnec je povinen uhradit plátcí dávky přeplatek na nemocenském dále v případě, kdy mu nemocenské bylo vypláceno v plné výši, i když výše nemocenského náležela ve výši stanovené podle § 31.“

25. V § 126 se na konci odstavce 5 doplňuje věta „Ustanovení § 124 odst. 4 věty druhé zde platí obdobně.“

26. V § 127 odst. 1 písm. c) se slova „uvedenou v“ nahrazují slovem „podle“.

27. V § 138a odst. 1 úvodní části ustanovení se slovo „zdravotnických“ nahrazuje slovem „zdravotních“.

28. V § 138a odst. 1 písm. p) až s) se za text „podle § 67“ vkládá text „odst. 1“.

29. Za § 138a se vkládá nový § 138b, který zní:

„§ 138b

(1) Podnikající fyzická osoba se jako porodní asistentka uvedená v § 67 odst. 2 dopustí přestupku tím, že

a) nestanoví podle § 67 odst. 2 těhotné pojištěnce očekávaný den porodu a tento den nepotvrdí na předepsaném tiskopise,

b) nepotvrdí podle § 67 odst. 2 na předepsaném tiskopise, že pojištěnka porodila, a den porodu, pokud se pojištěnce peněžitá pomoc v mateřství nevyplácěla přede dnem porodu, nebo

c) neplní podle § 67 odst. 2 povinnosti uvedené v § 61 písm. t) a w), pokud jde o povinnost zabezpečit příslušné tiskopisy pro účely provádění pojištění a vystavit ve stanovených případech doklady nebo tiskopisy.

(2) Za přešupek podle odstavee 1 lze uložít pokutu do 10 000 Kč.“.

30. § 166 včetně nadpisu zní:

„§ 166
Zástavní právo

Okresní správa sociálního zabezpečení a služební orgány mohou k zajištění vykonatelné pohledávky na přeplatku na dávce, regresní náhradě nebo pokutě zřídit rozhodnutím zástavní právo k majetku povinného, který má dluh na přeplatku na dávce, regresní náhradě nebo pokutě; ustanovení § 104i zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení o zřízení zástavního práva k majetku plátce pojistného, který má dluh na pojistném nebo penále, zde platí obdobně.“.

31. V § 167d se slova „do 20. dne“ nahrazují slovy „do konce“.

Čl. VIII
Přechodné ustanovení

Účast na nemocenském pojištění za období přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se posuzuje podle zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

Čl. IX

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem šestého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení, s výjimkou

- a) ustanovení čl. I bodů 2 až 9, 12 až 36, 38, 39, 43, 44, 48 a 50 a čl. II, která nabývají účinnosti dnem 1. ledna kalendářního roku, který následuje po kalendářním roce, v němž uplynulo 6 měsíců ode dne jeho vyhlášení,
- b) ustanovení čl. I bodu 10 a čl. III bodu 12, která nabývají účinnosti dnem jeho vyhlášení.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Základním cílem navržené úpravy je zjednodušit systém placení pojistných sociálních odvodů, a to zejména placení pojistného na nemocenské pojištění a pojistného na důchodové pojištění včetně záloh na toto pojistné u osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“). Návrh úpravy vychází především z praktických zkušeností České správy sociálního zabezpečení a okresních správ sociálního zabezpečení s prováděním nemocenského a důchodového pojištění OSVČ i z připomínek a návrhů jednotlivých OSVČ. Navržené změny nepředstavují zásadní věcné změny, jsou převážně provozně-technického charakteru a jsou zpracovány tak, aby byl minimalizován negativní dopad některých stávajících ustanovení na OSVČ.

Podle současné úpravy v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném“) záloha na pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění musí být placeny za každý kalendářní měsíc a jsou splatné v období od 1. do 20. dne následujícího měsíce. Podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) zaniká OSVČ účast na nemocenském pojištění, pokud nebylo pojistné zapláceno ve stanovené lhůtě, posledním dnem měsíce, za který bylo pojistné zapláceno. Účelem návrhu je změnit splatnost záloh na pojistné na důchodové pojištění (včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti) a pojistného na nemocenské pojištění tak, aby tato splatnost byla v měsíci, za který se platí (tj. v aktuálním měsíci). Vedle nově upravené splatnosti pojistného na nemocenské pojištění a záloh na pojistné na důchodové pojištění bude OSVČ umožněno zaplatit pojistné na nemocenské pojištění, tak jako dosud, tj. i za předchozí kalendářní měsíc, aniž by došlo k jeho zániku, a obdobně bude toto umožněno též u záloh na pojistné na důchodové pojištění, aniž by vzniklo penále.

Dále se navrhuje změny převážně technického charakteru přínosné pro OSVČ, například:

- umožnit OSVČ, která vykonává vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, na základě její žádosti prominutí placení záloh na důchodové pojištění,
- tolerovat nepatrné zpoždění při platbě zálohy na pojistné na důchodové pojištění, tj. penále se nebude platit v případě, kdy záloha bude zaplácena do konce měsíce následujícího po měsíci, za který se platí,
- zrušit omezení pro určování maximální výše měsíčního vyměřovacího základu pro zálohy na pojistné na důchodové pojištění,
- zrušení povinnosti OSVČ oznamovat okresní správě sociálního zabezpečení placení záloh na důchodové pojištění do budoucna,
- zjednodušení úpravy vrácení přeplatku na pojistném na nemocenské pojištění a zjednodušení a zpřehlednění placení záloh na pojistné na důchodové pojištění,
- zavedení obdobné úpravy jako u OSVČ též pro dobrovolné nemocenské pojištění zahraničních zaměstnanců.

Změny navrhované v zákoně o nemocenském pojištění promítají do oblasti nemocenského pojištění změny navrhované u OSVČ v zákoně o pojistném, dále reagují na změny jiných právních předpisů a rovněž odrážejí zhodnocení praktických zkušeností při provádění tohoto zákona. Za dobu provádění zákona o nemocenském pojištění se ukázala potřeba tento zákon v některých směrech zpřesnit, doplnit a zjednodušit tam, kde se právní úprava ukázala být překonanou. Navrhovaná úprava rovněž reaguje i na některé změny v jiných oblastech, např. v oblasti státní služby. Změny se navrhují zejména v následujících oblastech nemocenského pojištění:

- zpřesnění okruhu nemocensky (a důchodově) pojištěných zaměstnanců,
- úprava podmínek účasti zaměstnanců na nemocenském pojištění v případě navazujících zaměstnání stejného druhu,
- úprava podmínek na dávku nemocenského pojištění u zaměstnání malého rozsahu a z dohody o provedení práce zavedením čekací doby,
- úprava rozhodného období v některých případech,
- zavedení povinností a oprávnění porodní asistentky v souvislosti s žádostí o peněžitou pomoc v mateřství reagující na společenský vývoj a preference některých matek,
- úprava podmínek při vyplácení nemocenského ve sporných případech.

Změny navrhované v zákoně o nemocenském pojištění, které se týkají OSVČ, se promítají i do zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) a do zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“). Dále se v těchto zákonech navrhují drobné a legislativně technické dílčí změny, které reagují na praktické zkušenosti z provádění důchodového pojištění, jejichž cílem je zpřesnit a zjednodušit současnou právní úpravu a zvýšit i její srozumitelnost.

V zákoně o pojistném se provádějí dále ještě určité úpravy týkající se placení penále, které upřesňují období, kdy se penále neplatí. Podle současné úpravy v zákoně o pojistném (§ 20 odst. 5) se v insolvenčním řízení neplatí penále za neodvedené pojistné na sociální zabezpečení (dále jen „penále“) v době od nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu na majetek plátce pojistného nebo od schválení reorganizačního plánu, do nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se konkurs ruší, nebo kterým reorganizace končí. Penále se rovněž neplatí za dobu od právní moci usnesení soudu, kterým byl zamítnut insolvenční návrh proto, že majetek plátce pojistného nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo kterým byl zrušen konkurs po zjištění soudu, že majetek plátce pojistného je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů. Účelem návrhu je zejména se zřetelem na zkušenosti s aplikací tohoto ustanovení posunout začátek období neplacení penále na termín zahájení insolvenčního řízení, avšak jen v případech, kdy insolvenční návrh nebyl zamítnut, odmítnut nebo bylo insolvenční řízení zastaveno podle § 142 insolvenčního zákona, a současně zahrnout mezi způsoby řešení úpadku plátce pojistného rovněž oddlužení. Návrh také umožňuje nevyžadovat placení penále u pohledávek, které již byly promlčeny, z důvodu, že plátce pojistného má možnost uplatnit k těmto pohledávkám námitku promlčení.

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu tohoto zákona je uvedena v samostatné části a obsahuje podrobné zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

C. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, nejsou návrhem zákona dotčeny. Judikatura soudních orgánů EU se navrhovaných změn nedotýká.

Pokud jde o předpisy Evropské unie, předloženého návrhu zákona se v širších souvislostech dotýká směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, se kterou není navrhovaná úprava v rozporu (od 25. května 2018 bude tato směrnice nahrazena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/579 ze dne 27. dubna 2016). Navrhovaná opatření jsou technického charakteru a nejsou v rozporu ani s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a s prováděcím předpisem k tomuto nařízení, tj. nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09.

D. Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Z hlediska ochrany soukromí a osobních údajů nebyly identifikovány žádné negativní dopady. Jedná se o změny technického charakteru a okruh sledovaných a evidovaných údajů u OSVČ a dlužníků v insolvenčním řízení se nemění, tj. bude totožný s okruhem údajů evidovaných pro účely důchodového a nemocenského pojištění již v současnosti, kdy je zajištěna standardní ochrana údajů získaných v souvislosti s prováděním pojištění v souladu s principy ochrany osobních údajů.

E. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh právní úpravy s sebou nepřináší žádná korupční rizika.

F. Zhodnocení dopadu návrhu ve vztahu k zákazu diskriminace a rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákoně o pojistném, v zákoně o nemocenském pojištění a v zákoně o důchodovém pojištění neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Předmětem navrhované úpravy jsou změny technického charakteru, které nemají žádné dopady ve vztahu k zákazu diskriminace. Návrh zákona rovněž nemá žádné dopady na rovnost žen a mužů; z genderového hlediska je neutrální a týká se obecně pojištěnců, OSVČ nebo dlužníků v insolvenčním řízení.

G. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Posun platby zálohy na důchodové pojištění a pojistného na nemocenské pojištění OSVČ povede v roce změny (a to pouze v tomto kalendářním roce) k dodatečným příjmům státního rozpočtu na úrovni cca 1,9 mld. Kč, které vyplývají z toho, že OSVČ budou „fakticky“ muset v roce změny zaplatit o jednu měsíční platbu navíc.

Navrhované změny se promítnou zejména do administrativních nákladů ČSSZ:

- Navrhované změny v oblasti sociálního pojištění OSVČ budou spojeny s úpravou lokálních aplikací správy dat ČSSZ. Tyto náklady na úpravu lokálních aplikací souvisí s odložením přechodu na centrální aplikaci správy dat o OSVČ. Předpokládané náklady úpravy softwaru dosahují cca 25,7 mil. Kč, z toho odhadované náklady spojené se změnami placení záloh na důchodové pojištění činí cca 10,5 mil. Kč, náklady spojené se změnami v oblasti pojistného na nemocenské pojištění cca 13,1 mil. Kč a náklady související se změnou v penalizaci cca 2,1 mil. Kč.
- Ostatní navrhovaná opatření dopadají do dalších zajišťovaných agend ČSSZ. Významnější výdaje budou spojeny s rozšířením okruhu osob, které mohou být příjemcem důchodu – náklady ve výši 300 tisíc Kč, s případným zavedením elektronické výměny dat o úmrtí s cizími nositeli pojištění – náklady ve výši cca 10 mil. Kč a se změnami dopadajícími do údajové základny ČSSZ a poskytování informací – náklady ve výši cca 15,5 mil. Kč. Dále vzhledem k obecnější dikci § 14 odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení lze očekávat vytvoření nových služeb Informačního a komunikačního rozhraní v průměrné výši 1,5 mil. Kč na zavedení jedné služby. Většina z těchto vyčíslených finančních požadavků je závislá na rozsahu výsledného řešení.

Na straně ČSSZ lze tedy předpokládat jednorázové administrativní náklady v celkové výši cca 52 mil. Kč (v závislosti na rozsahu provedených změn a požadavků) a náklady na každou novou službu Informačního a komunikačního rozhraní v průměrné výši 1,5 mil. Kč na zavedení jedné služby. Tyto náklady budou hrazeny ze státního rozpočtu v rámci příslušné rozpočtové kapitoly MPSV, na což musí být při stanovení výše prostředků této kapitoly pamatováno.

V roce 2015 byly přihlášeny do insolvenčního řízení pohledávky na pojistném na sociální zabezpečení a penále v celkové výši 3 100 705 379 Kč. V témže roce bylo na základě výsledků insolvenčních řízení uhrazeno na účet ČSSZ 155 618 237 Kč, což v poměru k celkové výši přihlášených pohledávek činí 5 %. Při průměrné době řízení před insolvenčními soudy od doručení insolvenčního návrhu ČSSZ, tj. od zahájení insolvenčního řízení, do doby pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku v délce 4 až 5 měsíců, činí finanční dopad do státního rozpočtu ročně částku 68,4 mil. Kč (včetně dopadu neplacení penále z promlčených pohledávek v odhadovaném rozsahu do 10 mil. Kč).

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí

Navrhované změny přinášejí určité zjednodušení provádění sociálního pojištění ve vztahu k OSVČ. Návrh zákona bude mít pozitivní dopady na některé OSVČ, které nezaplatí pojistné

na nemocenské pojištění ve lhůtě splatnosti, protože jim nezanikne nemocenské pojištění a mohou získat nárok na dávky. Dále rovněž na ty OSVČ, které nezaplatí zálohu na pojistné na důchodové pojištění v termínu, neboť ji budou moci ve stanovené lhůtě doplatit bez sankce. Přínos navrhovaných změn spočívá především ve vstřícném administrativním postupu státu vůči OSVČ a dlužníkům v insolvenčním řízení.

I. Zhodnocení sociálních dopadů

Navrhované změny budou mít pozitivní sociální dopady na ty OSVČ, kterým by podle současné úpravy zaniklo nemocenské pojištění z důvodu nezaplacení pojistného ve lhůtě splatnosti. Podle návrhu některým OSVČ nemocenské pojištění při splnění stanovených podmínek nezanikne, a proto v případě vzniku sociální události získají při splnění podmínek nárok na dávky nemocenského pojištění.

J. Ostatní dopady

Návrh zákona nemá žádné dopady na územní samosprávné celky.

Návrh zákona nemá vliv na životní prostředí a z hlediska dopadů na specifické skupiny obyvatel (zejména osoby se zdravotním postižením, osoby sociálně slabé, národnostní menšiny) je neutrální.

Návrh zákona nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu.

Zvláštní část

K části první (změna zákona o pojistném)

K čl. I

K bodu 1

Upřesňuje se výslovně vztah k právním předpisům EU, a to obdobně, jako je tomu v jiných předpisech sociálního pojištění (např. § 1 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, § 1 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění). Toto upřesnění je účelné též vzhledem k navrhovanému doplnění v § 17 odst. 1 (bod 37).

K bodu 2

Jedná se o formulační upřesnění, přičemž se volí stejná formulace jako v § 5 odst. 1 při vymezení vyměřovacího základu u zaměstnanců, neboť věcně se jedná o stejnou situaci.

K bodu 3

Jedná se o legislativně-technickou úpravu v odkazech na jednotlivé odstavce, kdy podle bodu 18 došlo ke změně v číslování odstavců.

K bodům 4 až 8

Změny obsažené v těchto bodech se týkají stanovení měsíčního základu pro placení pojistného na nemocenské pojištění OSVČ. Výši měsíčního základu si určuje OSVČ, a to výši pojistného na nemocenské pojištění, které za příslušný kalendářní měsíc zaplatí. Podle dosavadní úpravy nemohl vzniknout dluh na pojistném na nemocenském pojištění, neboť nebylo-li pojistné zapláceno včas, zanikla účast OSVČ na nemocenském pojištění již od kalendářního měsíce, za který nebylo pojistné včas zapláceno. Nově se v bodě 30 navrhuje, aby dluh na pojistném za jeden kalendářní měsíc mohl být doplacen do konce následujícího měsíce, a proto je třeba upravit, v jaké výši může být dlužné pojistné uhrazeno; dlužné pojistné může být uhrazeno pouze v minimální výši, tj. z minimálního vyměřovacího základu, aby bylo zabráněno spekulacím. Vzhledem k navrhované změně splatnosti pojistného na nemocenské pojištění v bodě 29 se mění i určování kalendářního měsíce, od něhož bude platit nová výše maximálního měsíčního základu. Výše maximálního měsíčního základu, která se odvozuje z určeného ročního vyměřovacího základu uvedeného na přehledu o příjmech a výdajích, se mění z měsíce, ve kterém byl podán tento přehled, na měsíc následující po tomto měsíci. Nově se upravuje i stanovení maximálního měsíčního základu u SVČ, která nepodá přehled ve stanovené lhůtě, aby nedocházelo ke spekulativnímu jednání s cílem zachovat si vysoký měsíční základ pro výpočet dávek nemocenského pojištění.

K bodu 9

U zahraničních zaměstnanců, jejichž účast na nemocenském pojištění je dobrovolná, se bude při stanovení maximální výše základu pro výpočet denního vyměřovacího základu postupovat obdobně podle úpravy platné pro OSVČ. Vzhledem k této dobrovolné účasti je třeba omezit určování výše vyměřovacího základu po určitou dobu od přihlášení se k účasti na nemocenském pojištění. OSVČ musí být účastny nemocenského pojištění nejméně po dobu tří kalendářních měsíců, aby si mohly určovat měsíční základ podle určeného ročního vyměřovacího základu pro odvod pojistného na důchodové pojištění, a proto se u zaměstnanců navrhuje rovněž tři kalendářní měsíce po vzniku účasti na nemocenském pojištění, v nichž měsíční základ pro pojistné na nemocenské pojištění nemůže být vyšší než polovina průměrné mzdy (průměrná mzda je vymezena v § 23b odst. 4 zákona o pojistném).

K bodu 10

Upřesňuje se odkaz na příslušné ustanovení o vyměřovacím základu a napravuje se tak nepřesnost, která vznikla na základě zákona č. 377/2015 Sb.

K bodu 11

V návaznosti na body 24, 29 a 35 se provádí formulační úprava, aby v celém zákoně byla jednotná dikce, pokud jde o vyjádření období splatnosti.

K bodům 12 až 14

Navrhované změny navazují na změnu splatnosti záloh na pojistné podle bodu 24. V § 13a odst. 1 je třeba upravit, od kterého měsíce se stanoví nová výše zálohy na pojistné, která se vypočítává z údajů uvedených na přehledu o příjmech a výdajích. Podle dosavadní

úpravy se nová výše zálohy na pojistné stanoví od kalendářního měsíce, v němž byl přehled o příjmech a výdajích podán; podle navrhované úpravy dochází k posunu tak, že nová výše zálohy na pojistné se stanoví od měsíce následujícího po měsíci, v němž byl přehled podán, takže OSVČ budou mít více času na zařízení platby zálohy na pojistné v nové výši. V návaznosti na to se stanoví, dokdy se platí záloha na pojistné v této nové výši, tj. naposledy za kalendářní měsíc, v němž byl podán přehled.

K bodům 15, 43 a 48

Jedná se o legislativně-technické úpravy v odkazech na jednotlivé odstavce, u nichž došlo k přečíslování.

K bodu 16

Sjednocují se podmínky pro posuzování vedlejší samostatné výdělečné činnosti stanovené v zákoně o důchodovém pojištění pro účely účasti na důchodovém pojištění s podmínkami pro toto posuzování pro účely placení záloh na pojistné na důchodové pojištění, pokud jde o výkon samostatné výdělečné činnosti jen po část kalendářního měsíce.

K bodům 17 až 23

Navrhované změny se týkají stanovení výše záloh na pojistné z měsíčního vyměřovacího základu. Podle dosavadní úpravy si výši záloh na pojistné určovala OSVČ sama volbou výše měsíčního vyměřovacího základu, a to v určitém pásmu, kdy platil maximální měsíční vyměřovací základ i minimální měsíční vyměřovací základ (tento minimální základ je stanoven v procentní a pevné výši). Navrhuje se, aby výše záloh na pojistné se důsledně odvíjela od posledního vyměřovacího základu pro pojistné uvedeného na přehledu s tím, že bude zachována absolutní minimální výše zálohy v pevné částce diferencované podle charakteru samostatné výdělečné činnosti (tj. podle toho, zda se jedná o hlavní nebo vedlejší samostatnou výdělečnou činnost). Výše záloh nebude tedy libovolně měněna. V návaznosti na změny ve vymezení povinnosti platit zálohy na pojistné podle § 13a (body 12 až 14) se vymezuje, v jaké výši a za jaké období se platí zálohy na pojistné v nové výši stanovené na základě posledního vyměřovacího základu pro pojistné.

Dosud je možné, aby na základě žádosti OSVČ příslušná OSSZ snížila měsíční vyměřovací základ, pokud OSVČ prokázala aspoň třetinový pokles svých příjmů ze samostatné výdělečné činnosti. Nově se stanoví, aby OSSZ mohla v případě výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti prominout placení záloh na pojistné, pokud lze předpokládat, že v důsledku tohoto poklesu příjmů nevznikne OSVČ vůbec účast na důchodovém pojištění, neboť v případě, že tato účast nevznikne, nevznikne ani povinnost platit pojistné na důchodové pojištění a zaplacené zálohy by tak představovaly přeplatek, který by se OSVČ vrátil.

K bodu 24

Podle současné úpravy je záloha na pojistné za kalendářní měsíc splatná v období od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce. Navrhuje se splatnost určit tak, aby záloha byla splatná v tom kalendářním měsíci, za který se platí, což je též pro OSVČ jednodušší a lépe pochopitelné; sjednocuje se zároveň splatnost zálohy na důchodové pojištění se splatností pojistného na nemocenské pojištění. Současně se upravuje splatnost zálohy za měsíc zahájení

samostatné výdělečné činnosti a podání přihlášky k účasti na důchodovém pojištění, kdy se umožňuje, aby záloha mohla být zaplacená ještě v následujícím kalendářním měsíci.

K bodům 25 až 27

Podle dosavadní úpravy lze zálohy na pojistné zaplatit i na delší období do budoucna, a to až do konce kalendářního roku; tato úprava se zachovává s tím, že se zrušuje administrativní povinnost oznámit toto placení do budoucna předem příslušné OSSZ, neboť tato povinnost je nadbytečná. Dále se upravuje případ, kdy lze zaplacené zálohy, resp. jejich část vrátit; jedná se o případ, kdy byly zálohy zaplacené (například omylem) ve vyšší částce, než činí výše zálohy stanovená podle pravidel obsažených v § 14.

K bodu 28

Kromě legislativně-technické úpravy v odkazu na příslušný odstavec v důsledku změn podle bodů 18 a 22 se vypouští ustanovení o povinnosti OSVČ zaplatit vždy pojistné na nemocenské pojištění za první kalendářní měsíc vzniku účasti na nemocenském pojištění. Toto ustanovení bylo nutné v době, kdy rozhodným obdobím pro výpočet dávek nemocenského pojištění bylo pouze 12 kalendářních měsíců před vznikem nároku na dávku. OSVČ, která se přihlásila k účasti na nemocenském pojištění v době trvání nároku na dávku z předchozí účasti na nemocenském pojištění, by nemohla být stanovena výše dávky v případě, kdy nárok na novou dávku vznikl krátce po zániku nároku na předchozí dávku. OSVČ není povinna platit pojistné na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž měla nárok na nemocenské nebo peněžitou pomoc v mateřství po celou dobu, v níž byla v takovém měsíci považována za OSVČ. Od roku 2011 bylo do zákona o nemocenském pojištění doplněno ustanovení (§ 19 odst. 9), podle něhož není-li v rozhodném období měsíční základ, vychází se z předchozího denního vyměřovacího základu. Z těchto důvodů již není třeba vyžadovat zaplacení pojistného na nemocenské pojištění za kalendářní měsíc, v němž OSVČ vznikla účast na nemocenském pojištění.

K bodu 29

Mění se splatnost pojistného na nemocenské pojištění tak, že místo splatnosti od 1. do 20. dne následujícího měsíce za pojistné za předchozí měsíc se bude pojistné na nemocenské pojištění platit od prvního do posledního dne daného měsíce; tato splatnost pojistného na nemocenské pojištění bude shodná se splatností záloh na pojistné na důchodové pojištění. V praxi se stávalo, že v případě dočasné pracovní neschopnosti vzniklé v následujícím měsíci již nebylo uhrazeno pojistné za předchozí měsíc, což mělo za následek zánik účasti na nemocenském pojištění; navrhovanou změnou se tato situace řeší. Pouze u OSVČ, které zahajují činnost, se umožňuje, aby mohly zaplatit pojistné na nemocenské pojištění do konce následujícího měsíce.

K bodu 30

Jedná se o legislativně-technické úpravy v odkazech na jednotlivé odstavce a věty v návaznosti na změny provedené v předchozích bodech.

K bodu 31

Podle § 14c odst. 2 lze pojistné na nemocenské pojištění zaplatit po projednání s OSSZ i na delší období než měsíční, nejdéle však do konce kalendářního roku. Pokud bylo takto pojistné zapláceno do budoucna z vyššího než maximálního měsíčního základu (například v důsledku změny výše maximálního měsíčního základu na základě podaného přehledu, přičemž pojistné na nemocenské pojištění bylo zapláceno až do konce roku ještě před podáním přehledu, kdy pro OSVČ platil ještě vyšší maximální měsíční základ), výše pojistného na nemocenské pojištění se ze zákona sníží tak, aby odpovídalo maximálnímu měsíčnímu základu, a částka tohoto snížení bude považována za přeplatek ve smyslu § 17.

Jestliže pojistné na nemocenské pojištění nebylo zapláceno ve stanovené lhůtě splatnosti (tj. do konce kalendářního měsíce, na který se pojistné platí), umožňuje se, aby OSVČ toto pojistné doplatila do konce následujícího kalendářního měsíce; toto doplacení bude možné buď použitím přeplatku, pokud je, nebo tím způsobem, že se použije následující platba pojistného, která byla zaplácena do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, za který nebylo zapláceno pojistné. Umožňuje se tak bez sankce doplatit dluh na pojistném na nemocenské pojištění za jeden měsíc ještě po lhůtě splatnosti. Důvodem této úpravy je především omezení ukončování účasti OSVČ na nemocenském pojištění pro nezaplacení pojistného v době splatnosti, což se stávalo například z důvodu vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Dlužné pojistné však může být takto dopláceno jen z minimálního měsíčního základu (srov. bod 7), aby se zamezilo spekulacím.

K bodům 32 a 33

Vymezují se další případy, kdy vznikají přeplatky na pojistném na nemocenské pojištění, a to především v reakci na předchozí navrhované změny. Dále se vypouští pro nadbytečnost věta druhá, neboť použití části vzniklého přeplatku nebo celého přeplatku upravuje § 22a a vrácení přeplatku je nově pro všechny přeplatky upraveno v § 17 odst. 4; povinnost OSSZ oznámit OSVČ zánik účasti na nemocenském pojištění je upravena v § 84 odst. 2 písm. m) zákona o nemocenském pojištění.

K bodu 34

V návaznosti na předchozí změny týkající se placení záloh na pojistné na základě podaného přehledu o příjmech a výdajích se provádějí navazující úpravy týkající se vymezení období, po které se zálohy neplatí.

K bodu 35

Splatnost pojistného na nemocenské pojištění zahraničních zaměstnanců se stanoví obdobně jako u OSVČ, tj. od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné platí.

K bodu 36

Jedná se o legislativně-technickou úpravu v odkazech na příslušné věty v návaznosti na změny podle bodu 35.

K bodu 37

Pravidla příslušnosti k právním předpisům stanoví koordinační nařízení EU (nařízení č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcí nařízení č. 987/2009), přičemž stanovení této příslušnosti má vliv i na příslušnost k výběru pojistného. Příslušnost k právním předpisům určitého státu je zahraničními institucemi určována i 10 let zpětně, a to z důvodu, že zaměstnanec nesplnil vůči zaměstnavateli oznamovací povinnost o souběžném výkonu činností na území více členských států EU u různých zaměstnavatelů. Jestliže ve státě, v němž je zaměstnanec zpětně pojištěn, platí promlčecí lhůta pro vymáhání nedoplatků na pojistném například 10 let (jedná se např. o Slovensko), potom OSSZ vrátí zaměstnavateli pojistné jen za 5 let podle českého zákona o pojistném, avšak zaměstnavatel musí do ciziny uhradit pojistné za 10 let. Tato situace dopadá negativně na zaměstnavatele, i když zaměstnavatel plnění oznamovací povinnosti svého zaměstnance nemohl ovlivnit. Navrhuje se proto v těchto případech vracet přeplatek pojistného tuzemskému zaměstnavateli, který pojistné odvedl v ČR, ačkoliv byl podle koordinačních předpisů povinen odvádět pojistné cizímu nositeli pojištění, i za dobu delší než je pět let; podmínkou je, že se tyto doby placení pojistného vzájemně kryjí. Tím se zamezí tomu, že by pojistné bylo placeno dvakrát.

K bodu 38

Navrhuje se podmínit zaplacení úroku z přeplatku žádostí plátce pojistného. Důvodem je, že často se jedná jen o minimální částky (jen několik korun), takže vrácení takového přeplatku není pro plátce efektivní, avšak je administrativně náročné.

K bodu 39

Upravuje se režim vrácení přeplatku na pojistném na nemocenské pojištění. Pojistné na nemocenské pojištění je zpravidla placeno ve výši několika stokorun (minimální výše pojistného za měsíc činí 115 Kč), a proto i případné přeplatky na pojistném na nemocenské pojištění jsou v praxi malé. V zájmu zjednodušení administrativního provádění se sjednocuje lhůta pro vrácení těchto přeplatků, kdy se již nebude zohledňovat důvod vzniku přeplatku, a stanoví se konečná lhůta pro vrácení přeplatku; tato konečná lhůta přitom nevyklučuje dřívější či průběžné vrácení. Dále se navrhuje nevracet celou částku přeplatku na pojistném, pokud OSVČ dále vykonává samostatnou výdělečnou činnost, a to jednak z důvodu, že vrácení nízkých částek je neekonomické, jednak z důvodu ponechání určité „rezervy“ ve výši pokrývající aspoň dvě minimální platby pojistného, pokud by OSVČ nezaplatila pojistné na nemocenské pojištění v měsíci jeho splatnosti.

K bodu 40

Vrácení nízkých přeplatků na pojistném, tj. nižších než 100 Kč, je neekonomické a není významné ani pro příjemce přeplatku; navrhuje se proto vracet takovéto nízké přeplatky jen výjimečně při dodržení zásady hospodárnosti. Náklady na vrácení totiž mnohdy převyšují vrácenou částku. Jedná se o úpravu, která je již obsažena v § 155 odst. 2 daňového řádu (podle tohoto ustanovení „správce daně vratitelný přeplatek nižší než 100 Kč daňovému subjektu vrátí jen ve výjimečných případech tak, aby byla zajištěna zásada hospodárnosti“). Částka 100 Kč koresponduje též ustanovení § 123a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, podle něhož se dluh na pojistném odepíše k tíži orgánu sociálního zabezpečení, pokud nepřesáhne částku 100 Kč.

Pokud jde o stanovení povinnosti uhradit náklady na vrácení přeplatku v hotovosti, navrhuje se obdobný postup jako je při hotovostní výplatě dávek nemocenského pojištění a důchodového pojištění (§ 110 odst. 8 zákona o nemocenském pojištění a § 64 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění), kdy se rovněž preferuje bezhotovostní způsob výplaty.

K bodu 41

Navrhuje se, aby promlčecí doba neběžela také po dobu vykonávacího řízení – exekuce. V situaci, kdy OSSZ jako exekuční správní orgán podle správního řádu provádí exekuci, tj. aktivně vymáhá dluh, by souběžné trvání promlčecí doby nebylo v souladu s vlastní podstatou pojmu promlčení. Navíc není logické, aby v případě exekuce prováděné prostřednictvím exekutora promlčecí doba neběžela a po dobu exekuce prováděné přímo správním orgánem promlčecí doba běžela.

K bodu 42

V současné době dochází opakovaně k situacím, kdy na účet soudního exekutora byly složeny peněžní prostředky v rámci exekuce prováděné soudním exekutorem, které však nebyly převedeny na účet příslušné OSSZ. Plátce pojistného je tedy nadále v postavení dlužníka, přestože v rámci provedené exekuce pohledávku uhradil, ale podle současného znění ustanovení § 19 odst. 2 zákona o pojistném nemá uhrazený dluh vůči OSSZ. Plátce pojistného sice v těchto případech argumentuje tím, že svou pohledávku již uhradil soudnímu exekutorovi, a to způsobem a na účet, který mu soudní exekutor v exekučním příkazu uvedl; OSSZ je však vázána tímto ustanovením a dlužné pojistné uhrazeno není (k tomu by došlo až v den, kdy by byla z účtu soudního exekutora převedena uhrazená částka na účet příslušné OSSZ). Navrhuje se proto stanovit, že den uhrazení dlužné částky na účet soudního exekutora u peněžního ústavu, který soudní exekutor v písemném vyhotovení exekučního příkazu dlužníkovi uvedl, se považuje za den platby pojistného obdobně, jako kdyby došlo k připsání pojistného na účet poskytovatele platebních služeb příslušné OSSZ.

K bodu 44

Navrhuje se tolerovat nepatrné zpoždění při platbě zálohy na pojistné, tj. stanovit, že penále se neplatí v případě, kdy tato záloha byla zaplácena do konce měsíce následujícího po měsíci, za který se záloha platí. Penále ze zálohy ve výši 2 000 Kč, tj. z výše, kterou platí cca polovina OSVČ, činí 1 Kč za každý den prodlení; i kdyby byla záloha placena za každý kalendářní měsíc až v posledním dnu následujícího měsíce, činilo by penále za rok 365 Kč. Navrhovaná úprava přispěje k tomu, že nebude třeba vysvětlovat OSVČ, které např. výjimečně zaplatí zálohu opožděně, proč neobdržely v plné výši přeplatek na pojistném, který byl uveden na přehledu. Přihlíží se též k tomu, že každá změna podmínek pojištění OSVČ je u řady těchto osob registrována opožděně, zpravidla až po upozornění nebo obdržení informace o výši dlužných částek. Pro OSVČ bude navrhovaný postup znamenat v praxi méně komplikací spojených s placením záloh na pojistné.

K bodům 45 a 46

Oproti současné právní úpravě se posunuje začátek neplacení penále již na dobu od zahájení insolvenčního řízení do vydání pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku plátce pojistného, s výjimkou případů, kdy insolvenční návrh byl soudem zamítnut, odmítnut nebo insolvenční řízení bylo zastaveno podle § 142 insolvenčního zákona. Současně

se umožňuje, aby se neplacení penále vztahovalo s výhradou podle § 142 insolvenčního zákona rovněž na způsob řešení úpadku oddlužením, a dále na pohledávky mimo rámec insolvenčního řízení, jejichž vymáhání je již promlčeno. Tato opatření, která zčásti navazují na současnou úpravu a dále ji rozšiřují, sledují záměr vztáhnout dosavadní režim neplacení penále na případy, kdy řešení úpadku plátců pojistného bylo shledáno insolvenčním soudem za odůvodněné, a též reagují na právní úpravu způsobu řešení úpadku oddlužením účinnou od roku 2014, podle které lze vypořádat v insolvenčním řízení formou oddlužení také dluhy z podnikání, a umožňují nevyžadovat penále z pohledávek, které jsou již promlčeny.

Vzhledem k sanačnímu principu právní úpravy insolvenčního zákona je odůvodněné posunout začátek doby neplacení penále v insolvenčním řízení již na den zahájení tohoto řízení (nikoliv až na dobu prohlášení úpadku) a současně zahrnout do způsobu řešení úpadku též oddlužení, které umožňuje od roku 2014 vypořádat též nedoplatky na pojistném a penále podnikatelů. Nepovažuje se však za důvodné umožnit neplacení penále v těch případech, kdy insolvenční soud rozhodl podle § 142 insolvenčního zákona o odmítnutí insolvenčního návrhu, zastavení insolvenčního řízení nebo zamítnutí insolvenčního návrhu, neboť v těchto případech je poškozený oprávněný žádat soud o náhradu škody nebo újmy.

Penále je sankcí za nezaplacení pojistného včas a ve správné výši. U promlčených pohledávek se předpokládá, že pohledávka již nebude uhrazena (pohledávka je již nedobytná), a proto by sankce za neplacení pojistného v těchto případech byla v rozporu se sledovaným cílem.

K bodu 47

Jedná se o legislativně-technickou úpravu v odkazech na jednotlivá písmena, kdy podle bodů 44 a 46 došlo k posunu písmen.

K bodu 49

Navrhované ustanovení řeší postup v situaci, kdy po vydání rozhodnutí o placení dlužného pojistného a penále ve splátkách dojde následně (zpravidla na základě opravného přehledu) ke snížení vyměřovacího základu, z něhož byl dluh, jehož se rozhodnutí týká, vyčíslen. Pokud má OSVČ povoleno placení dlužného pojistného a penále ve splátkách a vzhledem k nově stanovenému nižšímu vyměřovacímu základu by nedošlo ke změně výše splátek dluhu, platila by OSVČ neodůvodněně vyšší splátky. Navrhuje se proto stanovit OSSZ povinnost rozhodnout o změně původního rozhodnutí o povolení splátek a výši splátek tak změnit. Tato úprava se bude týkat též zaměstnavatelů jakožto plátců pojistného, i když případy následného snížení vyměřovacího základu (například v důsledku výsledku kontrolní činnosti OSSZ) budou méně časté. Pro úplnost se uvádí, že opačný případ, tj. následné zvýšení vyměřovacího základu, není třeba výslovně upravovat, neboť plátcé pojistného může požádat o placení ve splátkách novou samostatnou žádostí a obě dlužné částky (původní a novou) by pak byly spláceny samostatně ve dvou souběžných režimech, přičemž v případě nového povolení může být doba splátek rozložena opět do tří let ode dne vydání nového rozhodnutí.

K bodu 50

Upravuje se, v návaznosti na změny navrhované u § 14, postup v případě, kdy bylo na záloze na pojistné zapláceno více, než mělo být zapláceno; tento rozdíl se použije nejprve na

úhradu závazků podle odstavce 2 (tj. na úhradu nejstarších nedoplatků a poté na úhradu běžných plateb pojistného a sankčních plnění) a poté na úhradu budoucích záloh, nejdéle však záloh splatných do konce kalendářního roku.

K čl. II

K bodu 1

Vzhledem k navrhovaným změnám v čl. I ohledně placení pojistného u OSVČ je třeba stanovit, že pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za období přede dnem, kdy změny týkající se placení pojistného nabydou účinnosti, se stanoví podle dosavadní právní úpravy, i když platba bude provedena již za účinnosti navrhovaných změn; jedná se o standardní přechodné ustanovení.

K bodu 2

Zákon nabude účinnosti od 1. ledna kalendářního roku (rozhodné období u OSVČ je totiž kalendářní rok) a je třeba vyřešit vzhledem ke změnám splatnosti záloh postup na přelomu dvou dotčených kalendářních roků. Pokud zákon nabude účinnosti například od 1. ledna 2018, je třeba zabezpečit, aby OSVČ nebyla povinna platit v lednu 2018 dvě zálohy, tj. jednu za prosinec 2017 podle dosavadní právní úpravy (tato záloha by byla splatná v lednu 2018) a druhou za leden 2018 v důsledku nové právní úpravy. Podle navrhovaného ustanovení by OSVČ měla platit v lednu 2018 jen jednu zálohu považovanou za zálohu za leden 2018. Případný dluh na zálohách za období před rokem 2018 zaniká ode dne účinnosti navrhovaných změn, což bude mít ten důsledek, že nepoběží penále a že se vyloučí postup podle ustanovení § 22a zákona č. 589/1992 Sb., podle něhož by platba zálohy za leden 2018 musela být použita na úhradu dlužných záloh za měsíce roku 2017 a již od ledna 2018 by tak vznikl dluh na zálohách.

K části druhé (změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení)

K čl. III

K bodu 1

Jedná se o formulační upřesnění.

K bodům 2 a 3

V ustanovení § 116d jsou zdravotnickým zařízením poskytujícím lůžkovou péči uloženy některé povinnosti ohledně výplaty důchodů. Navrhuje se proto zakotvit oprávnění OSSZ kontrolovat plnění těchto povinností.

K bodu 4

Dosavadní výčet subjektů, které jsou povinny poskytovat orgánům sociálního zabezpečení údaje potřebné k plnění jejich úkolů při provádění důchodového pojištění, se navrhuje formulovat obecně (jako „fyzické a právnické osoby“), aby povinnost poskytovat potřebné

údaje se vztahovala na všechny subjekty, které těmito potřebnými údaji disponují. Dosavadní taxativní výčet činí v praxi problémy a nepokrývá např. banky. Volí se přitom obdobná formulace, která je obsažena v § 117 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění.

K bodu 5

Dosavadní povinnost Ministerstva vnitra a Policie České republiky poskytovat ze svých informačních systémů stanovené údaje České správě sociálního zabezpečení se rozšiřuje i na další orgány sociálního zabezpečení, pokud tyto orgány údaje potřebují pro výkon své zákonné působnosti.

K bodům 6 až 11

Rozsah poskytovaných údajů ČSSZ se dílčím způsobem upřesňuje vzhledem k požadavkům praxe a vzhledem k tomu, že v zákoně o evidenci obyvatel [(v § 3 odst. 3 písm. f)] došlo též k rozšíření okruhu vedených údajů; rozsah poskytovaných údajů se přitom nijak podstatně nemění. Plátce důchodů uvedené údaje potřebuje k plnění svých úkolů stanovených zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Osobní údaje jsou v souladu s čl. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „směrnice“) korektně a zákonným způsobem shromažďovány pro stanovené účely, výslovně vyjádřené a legitimní, tj. pro účely provádění důchodového pojištění podle zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, včetně rozhodování o nárocích z důchodového pojištění a výplaty dávek důchodového pojištění. Údaje jsou přitom přiměřené, podstatné a nepřesahující míru s ohledem na účely, pro které jsou shromažďovány a dále zpracovávány. Úpravy navrhované v těchto bodech tedy respektují zásady uvedené v ust. čl. 6 bodu 1 písm. b) a c) směrnice a nejsou v rozporu ani s ustanoveními ostatních písmen tohoto bodu. Navrhovaná úprava je v souladu i s čl. 7 směrnice, který upravuje zásady pro oprávněné zpracování údajů, konkrétně s čl. 7 písm. c) směrnice, kde je zpracování osobních údajů podmíněno nezbytností pro splnění právní povinnosti, a s čl. 7 písm. e) směrnice, kde je toto zpracování podmíněno nezbytností pro vykonání úkolu ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci (provádění důchodového pojištění nesporně tímto úkolem je). Navrhovaná úprava respektuje i ust. čl. 8 směrnice, který upravuje zpracování zvláštních kategorií údajů, a vychází z bodu 4 tohoto ustanovení, kdy důvod významného veřejného zájmu spočívá v bezproblémovém provádění důchodového pojištění; vhodná ochranná opatření ve smyslu tohoto ustanovení jsou dána především uložením mlčenlivosti v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, konkrétně v § 14 odst. 1 a dále v § 14, § 122 a 122a tohoto zákona.

K bodu 12

Povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech souvisejících s plněním úkolů orgánů sociálního zabezpečení se v návaznosti na nový zákon o státní službě vztahuje i na státní zaměstnance.

K bodům 13 až 15

Aktualizuje se a upřesňuje rozsah údajů, které orgány sociálního zabezpečení poskytují jiným subjektům, pokud tyto subjekty údaje potřebují k plnění svých úkolů. Za vhodné se

považuje přejít od kazuisticky formulované dikce, která v praxi způsobuje problémy, k obecnější dikci, která bude představovat dostatečný právní podklad pro předávání příslušných údajů z evidencí orgánů sociálního zabezpečení, a to nejen těch, které jsou dosud taxativně vyjmenovány, ale případně i jiných údajů, je-li jejich znalost na straně dožadujícího orgánu pro plnění zákonných úkolů zapotřebí. Tímto způsobem se zároveň předchází nutnosti přijímat novelizace zákona v situacích, kdy v budoucnu dojde ke změně právních norem regulujících agendu, pro jejichž zajištění mají být potřebné údaje předávány. Formulace je založena na obecném principu, že zodpovědnost za účelnost vytěžování údajů z příslušných databází nese orgán dožadující, nikoliv dožádaný. I zde se sleduje, aby dožádaný orgán přesně věděl, jaké informace a v jakém rozsahu má poskytnout a též k jakému účelu mají tyto informace sloužit, předpokládá se přitom elektronická komunikace způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Poskytování údajů je v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES; údaje jsou poskytovány jen pro plnění konkrétních úkolů uvedených subjektů stanovených příslušnou zákonnou úpravou a jejich poskytování není v rozporu s principem volného pohybu údajů ve smyslu této směrnice. Ani poskytování údajů o zdravotním stavu občanů (ve smyslu čl. 8 bodu 1 směrnice se jedná o zvláštní kategorii údajů) jednotlivým subjektům uvedeným v § 14 odst. 3 písm. c), d), i) a j) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení není v rozporu s čl. 8 bodu 4 směrnice, neboť údaje budou vyžadovány, jen pokud to bude nezbytné pro plnění úkolů z důvodu významného veřejného zájmu, který je dán potřebou plnit stanovené úkoly uložené těmto subjektům příslušnými zákony (podrobněji níže). Mlčenlivost osob přicházejících s danými osobními údaji do nezbytného úředního kontaktu je upravena v příslušných ustanoveních zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (§ 14, 122 a 122a) a dále v jednotlivých zákonech, na jejichž základě jsou údaje vyžadovány; tím je též naplněna podmínka vhodných ochranných opatření ve smyslu čl. 8 bodu 4 směrnice. Jinak i k bodům 13 až 15 ve vztahu k této směrnici platí obdobně též odůvodnění uvedené výše k bodům 6 až 11, pokud jde o respektování zásad obsažených v čl. 6 až 8 směrnice, a proto se na toto odůvodnění zde odkazuje.

Ke změně § 14 odst. 3 písm. d):

Místo taxativního výčtu se volí obecné vymezení požadovaných údajů, jejichž rozsah plyne z jednotlivých ustanovení zákonů upravujících působnost Úřadu práce ČR a krajských poboček. Pro účely plnění úkolů podle zákona o zaměstnanosti např. již není potřebné poskytovat krajským pobočkám Úřadu práce údaje o délce doby důchodového pojištění za období posledních 3 roků před zařazením občana do evidence uchazečů o zaměstnání (postačí sdělovat údaje pouze za 2 roky; změnu přinesla novela zákona o zaměstnanosti provedená zákonem č. 367/2011 Sb. v čl. I bodě 27 s účinností od 1. ledna 2012) či údaje o důchodovém věku v případech, kdy žadatel o podporu v nezaměstnanosti pracoval před 1. lednem 1993 způsobem, který by mohl založit nárok na snížení věkové hranice pro vznik nároku na starobní důchod podle předpisů platných před 1. lednem 1996 (ustanovení § 50a, které bylo do zákona o zaměstnanosti vloženo zákonem č. 326/2009 Sb. v čl. III a mělo nabýt účinnosti dnem 1. listopadu 2009, bylo s účinností od 20. října 2009 zrušeno zákonem č. 362/2009 Sb.). Krajská pobočka Úřadu práce je zároveň státním orgánem, jemuž je zákonem č. 117/1995 Sb. svěřena působnost v oblasti státní sociální podpory. Jeví se proto nadbytečné upravovat předávání údajů pro tyto účely v samostatném písmenu, když zmocnění k předávání údajů je v § 14 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení pojato jako institucionální a nikoliv „agendové“. Krajské úřady již v současnosti neuplatňují žádnou působnost v oblasti státní sociální podpory. Předávání údajů ministerstvu se navrhuje obecně

řešit v jiném písmenu (viz níže ad i). Navrhuje se proto zároveň vypuštění textu dosavadního písmene i) a jeho nahrazení jiným textem.

Ke změně § 14 odst. 3 písm. i):

S ohledem na občasné pochybnosti ohledně toho, zda orgány sociálního zabezpečení podřízené Ministerstvu práce a sociálních věcí jsou povinny sdělovat tomuto ministerstvu údaje potřebné k výkonu činnosti v jeho působnosti či nikoliv, se navrhuje explicitně zakotvit tuto povinnost v právní úpravě. „Činnostmi v působnosti ministerstva“ se rozumí jak činnosti podle právních předpisů z oblasti sociálního zabezpečení (např. zákon o důchodovém pojištění, zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, zákon o nemocenském pojištění, zákon o státní sociální podpoře, zákon o pomoci v hmotné nouzi, zákon o sociálních službách, zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením), tak i některé další činnosti (analytické, koncepční aj.), k nimž je ministerstvo příslušné podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (např. § 9, 22 a 24), nebo jiných právních předpisů. Dosavadní text písmene i) je pokryt navrhovaným písmenem d).

Ke změně § 14 odst. 3 písm. j):

Rovněž právní úprava regulující předávání údajů obecním úřadům je již v současnosti překonána, a to s ohledem na skutečnost, že od roku 2012 přešla velká část kompetencí obecních úřadů v oblasti sociální péče na krajské pobočky Úřadu práce. Navrhuje se proto modifikovat dosavadní dikci písmene j) tak, aby odpovídala aktuální právní úpravě a potřebám.

K bodu 16

Význam ustanovení § 14 odst. 6 spočívá v tom, že umožňuje věřiteli zjistit na jeho žádost údaj o dávce důchodového pojištění dlužníka ještě před nařízením výkonu rozhodnutí (s cílem zjistit, zda a kterým ze způsobů výkonu rozhodnutí u konkrétního dlužníka může přicházet v úvahu); podmínkou přitom je, že žadatel prokáže, že má vůči fyzické osobě podle pravomocného a vykonatelného rozhodnutí splatnou pohledávku. Podle stávajícího znění tohoto ustanovení se v tomto případě žadateli sděluje, zda je dotyčná fyzická osoba, která je vůči žadateli v postavení dlužníka a svůj dluh řádně nesplácí, poživitelem dávky důchodového pojištění a zda vyplácená dávka dosahuje výše podléhající výkonu rozhodnutí. ČSSZ jakožto „plátce příjmu“ však v takovém okamžiku zpravidla nedisponuje dostatkem údajů o skutečnostech rozhodných pro spolehlivé stanovení výše nezabavitelné částky (ledaže z důchodu dlužníka již jsou prováděny exekuční srážky) a ani není oprávněna je zjišťovat, neboť takové oprávnění jí žádný předpis nezakládá; s ohledem na předmět její činnosti ani nelze požadovat, aby potřebné údaje takto předem došetřovala. S odkazem na stávající dikci předmětného ustanovení je tedy v praxi ČSSZ dotazována na údaj, který však obvykle není schopna tazateli poskytnout, což způsobuje v praxi problémy. Při stanovení výše nepostižitelné části důchodu podle § 278 občanského soudního řádu a § 1 nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách), je plátce mzdy či jiného příjmu povinen respektovat řadu stanovených skutečností, např. zda je povinný ženatý/vdaná, počet vyživovaných osob, umístění v ústavním zařízení apod. Tyto údaje se ovšem zjišťují až po zahájení výkonu rozhodnutí.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje upravit dosavadní dikci ustanovení § 14 odst. 6 tak, aby odpovídala reálným možnostem ČSSZ bez zvýšení administrativní zátěže, tj. aby zakládala povinnost sdělovat, zda je vyplácena dávka důchodového pojištění a údaj o výši vyplácené dávky (přitom se nebude uvádět druh dávky ani údaj, že se případně jedná o více dávek vyplácených v souběhu), nikoliv již to, zda vyplácená dávka dosahuje výše podléhající výkonu rozhodnutí. Ve srovnání s dosavadním stavem navrhovaná úprava nepřináší zásadní věcnou změnu, nýbrž znamená jen modifikaci jednoho sdělovaného údaje; nedochází tedy k narušení zásad ochrany osobních údajů.

K bodu 17

Pro sjednocení postupu poskytovatelů zdravotních služeb v rámci stanovené součinnosti s orgány sociálního zabezpečení se zavádí povinnost poskytovatelů zdravotních služeb poskytovat příslušné podklady a informace orgánům sociálního zabezpečení na předepsaném tiskopisu (předepsané tiskopisy je podle § 5 zmocněna vydávat ČSSZ). Předepsaný tiskopis sjednotí a zjednoduší postupy v praxi včetně obsahu, rozsahu, formy a kvality vyžadovaných podkladů a informací, které potřebují lékaři správ sociálního zabezpečení k posuzování zdravotního stavu občanů ve věcech sociálního zabezpečení; tiskopisy budou zasílat jednotlivým poskytovatelům zdravotních služeb ty orgány sociálního zabezpečení, které budou vyžadovat zaslání potřebných podkladů a informací, a to spolu s touto žádostí.

K bodům 18 až 21

Upřesňuje se rozsah údajů vedených v registru pojištěnců (jedná se např. o rodinný stav), a to zejména pro účely kontroly nároku na některé dávky důchodového pojištění. Tím dochází i k souladu s body 6 až 11.

K bodu 22

Ustanovení se upravuje tak, aby povinnost OSSZ zasílat potvrzení o výši vyměřovacího základu OSVČ za kalendářní rok, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu, se týkala nejen orgánů sociálního zabezpečení uvedených v § 9, ale též ČSSZ, která rovněž potřebuje znát při vyměrování důchodů tento údaj.

K bodům 23, 24 a 26

Od 1. července 2016 plní útvary, ve kterých osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejsou vojáky z povolání, vykonávají službu, veškeré povinnosti zaměstnavatele stanovené zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (srov. § 35a odst. 1). Současně bylo od stejného data zrušeno ustanovení § 36 písm. x), podle kterého u uvedených osob plnilo úkoly v důchodovém pojištění Ministerstvo obrany. Je proto třeba zrušit i ustanovení § 39a odst. 2, které stanovovalo způsob, jakým Ministerstvo obrany plnilo vůči ČSSZ u dotčených osob úkoly v důchodovém pojištění.

K bodu 25

Povinnost OSSZ zasílat OSVČ a občanům dobrovolně účastným důchodového pojištění automaticky každoročně stanovené údaje se jeví jako nadbytečná a administrativně zatěžující,

neboť podle § 39a odst. 3 a 4 se tyto údaje zasílají těmto osobám kdykoliv na základě jejich žádosti, nehledě na to, že potřebné údaje jsou obsaženy též v informativním osobním listu důchodového pojištění zasílaném podle § 40a.

K bodu 27

Plátce důchodu v řadě případů (např. při doručování rozhodnutí nebo výzev k prokázání skutečností pro trvání nároku na důchod a jeho výplatu nebo ke splnění ohlašovacích povinností) potřebuje znát aktuální adresu místa trvalého pobytu příjemce důchodu a za tím účelem je příjemci důchodu uložena oznamovací povinnost, která je však dosud vázána jen na situaci, kdy je důchod poukazován na účet u banky; tato podmínka se jako zužující vypouští, takže uvedená ohlašovací povinnost příjemce důchodu bude platit obecně bez ohledu na způsob výplaty důchodu, což umožní lepší komunikaci mezi plátcí důchodů a příjemci důchodů a zamezí též vzniku přeplatků na důchodu.

K bodu 28

Výslovně se stanoví, že v návaznosti na splnění stanovených povinností se výplata důchodů obnoví z úřední povinnosti.

K bodům 29, 30 a 35

Jedná se o legislativně-technické úpravy v odkazech na ta ustanovení zákona o důchodovém pojištění, v nichž došlo v čl. V ke změnám v číslování odstavců.

K bodům 31 a 40

Dosud bylo možné podat žádost o vydání rozhodnutí OSSZ o době a rozsahu péče o dítě a o osobu závislou na pomoci jiné osoby, kterým je možné tuto dobu prokázat, ve lhůtě do dvou let od skončení této péče, s tím, že bylo možné požádat o prominutí zmeškání této lhůty. Tato lhůta již v současné době pozbyla smyslu a navíc žádostem o prominutí zmeškání této lhůty bylo paušálně vyhověno, a proto se navrhuje tuto lhůtu zrušit. Uvedenou žádost bude možné tedy podat kdykoliv, přičemž samozřejmě bude v praxi účelné podání žádosti neodkládat, aby se o době uvedené péče mohlo rozhodnout v návaznosti na skončení této péče.

K bodu 32

Dochází ke sjednocení s úpravou obsaženou v § 85 odst. 4, pokud jde o dokladování doby péče; doba péče se bude dokladat až při uplatnění žádosti o důchod.

K bodu 33

Navrhuje se sjednotit lhůtu stanovenou v § 85a odst. 2 pro vydání rozhodnutí o přiznání dávky důchodového pojištění se lhůtami pro vydání ostatních rozhodnutí, které vyplývají ze správního řádu, tj. lhůtami pro vydání rozhodnutí o změně výše (přepočtu) nebo poskytování dávky (tzv. povyměřovací agenda), neboť z časového hlediska je vyřizování těchto ostatních žádostí mnohdy stejně náročné a často není v praxi reálné je dodržovat.

K bodu 34

Podle správního řádu je třeba vést v každé věci spis, což platí i ve vztahu k agendě důchodového pojištění. V praxi je spis veden ve vztahu ke každému pojištěnci jako jedna složka, přičemž se dlouhodobě využívá rodného čísla pojištěnce, což umožňuje ustanovení § 11b odst. 4. Vzhledem k úzké provázanosti jednotlivých důchodových záležitostí u daného pojištěnce (jedná se nejen o přiznání důchodu, ale o jeho přepočty, změny výše, zastavení a obnovení výplaty, úpravu důchodů v případě jejich souběhů) je v praxi nereálné, aby o každé jednotlivé důchodové záležitosti byl veden také samostatný a oddělený spis (v současné době vede ČSSZ několik milionů složek). V zájmu zamezení pochybností ohledně vedení spisů se výslovně upravuje způsob vedení spisů ve věcech důchodového pojištění.

K bodu 36

Jedná se o upřesnění ve vztahu k platné právní úpravě soudního výkonu rozhodnutí v občanském soudním řádu, která se podle § 274 nevztahuje na výkon titulů mj. ve správním řízení.

K bodu 37

Umožňuje se, obdobně úpravě navrhované v zákoně o nemocenském pojištění, zřízení zástavního práva též v případě dluhu na pokutě, který může v praxi dosahovat i velkých (statisícových) částek).

K bodu 38

Jedná se jen o terminologickou úpravu ve vztahu k novému občanskému zákoníku.

K bodu 39

Zástavní právo kromě zrušení na základě rozhodnutí OSSZ zaniká též v dalších případech stanovených občanským zákoníkem a je účelné, aby OSSZ o zániku zástavního práva v těchto dalších případech vyzooměla z úřední povinnosti jak plátce pojistného, tak vlastníka zástavy. Jedná se o analogickou úpravu, jaká je v § 170 odst. 5 daňového řádu.

K bodům 41 až 43

Rozšiřují se případy, kdy lze doplatek na důchodu nebo jeho část použít na úhradu vzniklých dluhů; jedná se o případy, kdy lze v praxi obtížně nebo administrativně náročně dluh vymáhat, i když existují prostředky, tj. doplatek důchodu, k úhradě dluhu. Například se jedná o situaci, kdy vznikl přeplatek na sirotčím důchodu vypláceném do nabytí zletilosti dítěte žijícímu rodiči, přičemž uvolněná výplata tohoto důchodu je zařízena již k rukám zletilé osoby. Zúčtování přeplatku na nemocenském daným postupem se bude týkat nejen zpětného přiznání invalidního důchodu, ale i zpětné úpravy výše invalidního důchodu z důvodu zvýšení stupně invalidity (věcně se jedná o obdobné situace).

K bodům 44 a 45

Upravuje se technika výplaty důchodů do ciziny, kdy se zachovává dosavadní institut předkládání potvrzení o žití, avšak dochází k určitým změnám, aby úprava lépe odpovídala

dosavadní aplikační praxi a novým technickým možnostem plátců důchodů v České republice a v cizině. Navrhuje se v některých případech volit méně přísný či volnější režim, zejména v případě výplaty důchodu na účet u banky či bankovním šekem; například se ruší povinnost předkládat potvrzení o žití v maximálně tříměsíčních intervalech. Dále se v zájmu snížení administrativní zátěže poživatelů i plátců důchodů navrhuje alternativní způsob ověřování žití výměnou příslušných údajů mezi tuzemskými a zahraničními plátcí důchodů, kdy bude využíván i elektronický způsob výměny údajů.

K bodům 46 a 47

Kromě terminologických úprav, které reagují na zákon o sociálních službách, dochází k rozšíření možnosti výplaty důchodů i do týdenních stacionářů, pokud o to tento stacionář požádá. Dále se zpřesňují podmínky pro vyplácení důchodů do příslušných zařízení tak, že příjemcem důchodu musí být vždy oprávněný pobývajícím v zařízení, tj. důchod nelze prostřednictvím zařízení vyplácet, pokud důchod za oprávněného pobírá jiná osoba. Dále se upravují případy, kdy byl důchod do zařízení poukázán, avšak oprávněný v zařízení již nepobývá, neboť ukončil pobyt či zemřel; v těchto případech je zařízení povinno tyto splátky důchodu vrátit plátcí důchodu.

K bodu 48

Navrhovaná úprava je reakcí na nový občanský zákoník, konkrétně na úpravu obsaženou v § 2895; v tomto ustanovení se stanoví, že škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvláště zákonem. Je důvodné, aby poskytovatel zdravotních služeb, který pro poživatele důchodu převzal částky důchodu, je vždy předal poživateli důchodu anebo, bez ohledu na své zavinění, nahradil důchodci škodu, pokud mu částky důchodu nebyly předány.

K bodu 49

Odstavec 1 v novém § 117a navazuje na úpravu obsaženou v bodě 7 a účelem je dosáhnout obnovení komunikace mezi příjemcem důchodu a plátcem jeho důchodu, a to zejména k zamezení vzniku přeplatků, které někdy vznikají i úmyslným jednáním oprávněného. Navrhované pozastavení výplaty dávky však neznamená automaticky zánik nároku na její výplatu, tj. nejedná se o omezení „hmotněprávních“ práv příjemce dávky. Má pouze motivovat poživatele dávky k tomu, aby sám vyvinul potřebnou součinnost při přebírání dávky, tj. aby kontaktoval plátce důchodu a ten jej v rámci tohoto kontaktu mohl upozornit na porušení povinnosti uvedené v § 50 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. Jakmile se plátce důchodu dozví relevantní informace potřebné k vyplácení dávky a zjistí, že nárok na dávku i nadále trvá, doplatí ji a bude pokračovat v její výplatě i do budoucna.

Dle zkušeností ČSSZ totiž vzrůstá počet případů, kdy důchodci mění adresy svého pobytu, aniž by tyto změny ČSSZ oznamovali, a aktuální adresu nelze vyhledat ani v registru obyvatel; v řadě případů se pak v důsledku toho důchodci nedaří doručovat písemnosti, a to ani fikcí. Vzhledem k tomu, že ČSSZ dlouhodobě vyplácí finanční prostředky, potřebuje ve velkém počtu případů s důchodci také komunikovat, a to ať už jde o různé výzvy z důvodu ověřování trvání nároku nebo o doručování správních aktů v souvisejících řízeních, jejichž doručení či nedoručení (resp. délka doručování) má nejrůznější dopady. Zastavením výplaty by se jednak dosáhlo zajištění této komunikace, jednak by se v řadě případů též zamezilo

vzniku přeplatků (např. by se tím předešlo dlouhodobému vyplácení dávek osobě, které je důchod vyplácen na účet u české banky, ale která se odstěhovala a zemřela v cizině, což se ČSSZ dozvídá spíše náhodou a s velkým časovým odstupem), zamezilo by se riziku, že výplata dávky poplyne na podkladě rozhodnutí, které nikdy nenabylo právní moci, a dále by se omezil počet případů, kdy kvůli problémům při doručování rozhodnutí o přeplatku dochází k prekluzi nároku na vrácení tohoto přeplatku/jeho části, a tedy k nemožnosti vymáhat již vykázaný přeplatek/jeho část často právě v důsledku vlastního cíleného jednání adresáta.

Odstavec 2 v novém § 117a reaguje na delší nepřebírání hotovostní výplaty důchodu, což je administrativně i finančně náročné v důsledku opakovaného zařizování této výplaty; tříměsíční lhůta vychází z dohody mezi ČSSZ a Českou poštou, kdy dlouhodobý příkaz k výplatě důchodu prostřednictvím České pošty je vrácen plátcí důchodu po třech měsících. O zastavení výplaty spolu s informací o podmínkách výplaty bude příjemci dávky zasláno písemné oznámení. Důchod se na základě žádosti plátce důchodu zpětně doplatí v příslušné výši; dosavadní pětiletá prekluzivní lhůta pro jednotlivou splátku důchodu se pro tuto zpětnou výplatu jeví jako dostatečná.

V odstavci 3 je pak upraveno uvolnění výplaty dávky. Pokud byla výplata dávky na základě žádosti uvolněna, nebude se o uvolnění dávky vydávat písemné rozhodnutí a oprávněný nebo jiný příjemce dávky obdrží o tomto uvolnění písemné oznámení; pokud se však dávka na základě žádosti neuvolní, bude o tom vydáno písemné rozhodnutí v rámci správního řízení a proti tomuto rozhodnutí budou moci být podány příslušné opravné prostředky. Dávka se přitom v obecné prekluzivní lhůtě zpětně doplatí. Pokud by měl oprávněný za to, že dávka měla být doplacena v jiné výši, může se v tomto směru obrátit se žádostí na plátce dávky, který pak o této žádosti zahájí správní řízení a vydá rozhodnutí.

K bodu 50

Změna navazuje na úpravu způsobilosti v právních vztazích důchodového pojištění podle § 3 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění v případě přiznání invalidního důchodu dítěti, které má nárok na sirotčí důchod, kdy toto dítě přiznáním invalidního důchodu získává plnou svéprávnost v těchto právních vztazích. V těchto případech zaniká funkce zvláštního příjemce a k zamezení pochybností se výslovně upravuje, kterým dnem se tak stává.

K bodu 51

Situace uváděné v doplňovaných větách nejsou výslovně upraveny a v praxi způsobují aplikační problémy či účelové chování. Například žádost o přiznání invalidního důchodu osiřelému dítěti podle § 42 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění je úmyslně podávána až dlouho po dosažení věku 18 let dítěte (neboť přiznáním tohoto důchodu přestává být dítě nezaopatřené a tudíž by vdovský či vdovecký důchod již nenáležel), neboť dosavadní úprava neobsahuje adekvátní zúčtovací mechanismus.

K bodu 52

Dosavadní úprava nepokrývá dostatečně období, na které dopadá prekluzivní lhůta pro vrácení neprávem vyplacených částek důchodu, a proto se navrhuje tuto lhůtu vázat na vydání rozhodnutí, tj. aby došlo k zániku práva plátce důchodu na vrácení neprávem vyplacených částek důchodu, musela by nastat situace, že rozhodnutí o vrácení nebylo vydáno ve lhůtě pěti

let ode dne výplaty důchodu. Pokud by toto rozhodnutí bylo vydáno v této lhůtě, neměly by další skutečnosti, například řízení o námitkách či žalobě nebo výkon rozhodnutí, již vliv na nárok na vrácení těchto částek.

K čl. IV

K bodu 1

V návaznosti na změnu navrhovanou v čl. III bodě 31 se stanoví, že v případě ukončení péče o dotčené osoby přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se návrh na zahájení řízení o vydání rozhodnutí OSSZ o době a rozsahu péče podává podle dosavadní právní úpravy, tj. ve lhůtě dvou let od skončení této péče. Nedodržení této lhůty lze prominout podle § 107a odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení v dosavadním znění.

K bodu 2

V návaznosti na doplnění podle čl. III bodu 43 se stanoví, že v případě vzniku přeplatku na nemocenském přede dnem účinnosti tohoto zákona se postupuje podle dosavadní právní úpravy, tj. tento přeplatek nelze zúčtovat nebo srážet ze zpětně zvýšeného invalidního důchodu, došlo-li k tomuto zpětnému zvýšení již za účinnosti navrhovaného zákona.

K části třetí (změna zákona o důchodovém pojištění)

K čl. V

K bodům 1 a 2

V návaznosti na nový občanský zákoník (§ 30 odst. 2) se doplňuje, že plné svéprávnosti v právních vztazích důchodového pojištění lze dosáhnout též přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství a provádí se terminologická úprava vzhledem k pojmosloví občanského zákoníku.

K bodům 3 a 42

Zrušované ustanovení je již od 1. července 2016 nadbytečné, neboť osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejsou vojáky z povolání, jsou účastny důchodového pojištění podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. b), tj. jako vojáci v záloze ve výkonu vojenské činné služby. Doba do 30. června 2016 je pak pokryta navrhovaným ustanovením § 102 odst. 5.

K bodu 4

Napравuje se legislativní pochybení v zákoně č. 137/2016 Sb.; součástí tohoto zákona byla též novela zákona o důchodovém pojištění, v níž však nedopatřením byla vypuštěna legislativní zkratka „střední škola“, která zahrnovala též vyšší odborné školy. Tato zkratka se proto se stejným obsahem vrací do zákona o důchodovém pojištění, aby zákon o důchodovém pojištění pamatoval též na studium na vyšších odborných školách.

K bodu 5

Jedním ze základních principů zákona o důchodovém pojištění je povinná účast na důchodovém pojištění. Kromě toho je však umožněna i dobrovolná účast na důchodovém pojištění na základě volby pojištěnce. Problematiku účasti na dobrovolném důchodovém pojištění upravuje konkrétně § 6 zákona o důchodovém pojištění, přičemž se rozlišuje účast na důchodovém pojištění po dobu trvání kvalifikovaných důvodů v zákoně výslovně uvedených (§ 6 odst. 1) a účast na pojištění v ostatních případech, tedy po dobu, kdy kvalifikované důvody netrvají (§ 6 odst. 2).

V těchto ostatních případech (§ 6 odst. 2) je účast na dobrovolném důchodovém pojištění možná v rozsahu nejvýše patnácti let s tím, že za dobu přede dnem podání přihlášky je účast na pojištění možná nejvýše v rozsahu jednoho roku bezprostředně před tímto dnem. V době zavedení tohoto institutu (tj. od roku 1996) byla účast na dobrovolném důchodovém pojištění v těchto případech dále podmíněna získáním aspoň jednoho roku pojištění z titulu výkonu výdělečné činnosti. V souvislosti s přijetím zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, byla tato podmínka zrušena, a to zejména z důvodu zjednodušení právní úpravy. Praktické zkušenosti však ukázaly, že v důsledku zrušení podmínky získání aspoň jednoho roku pojištění z titulu výdělečné činnosti začala být tato změna účelově využívána k získání nároku na český důchod migranty ze států řazených do tzv. smluvní ciziny včetně EU, přičemž pravým důvodem takového jejich počínání není tento český důchod samotný, ale získání výhod v oblasti mimo důchodové pojištění, které jsou na nárok na tuto dávku navázány (s ohledem na dikci tzv. koordinačních nařízení EU nebo některých bilaterálních mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení).

Současná právní úprava bez jakýchkoli omezujících podmínek umožňuje, aby se občan EU, který je poživatelé důchodu z jiného členského státu (a jemuž peněžité dávky v případě odkázanosti a také náklady na zdravotní péči hradí tento jiný stát), doplacením jednoho roku dobrovolného pojištění stal českým starobním důchodcem se všemi z toho vyplývajícími nároky. Na ČR v důsledku toho přejdou veškeré dávkové povinnosti ve vztahu k dotčené osobě, která si v ČR zřídila bydliště. V praxi to znamená, že dotčená osoba zaplatí dobrovolné pojistné za jeden rok, tj. v roce 2016 celkem 22 692 Kč (1 891 Kč za měsíc), na základě čehož jí ČSSZ přizná dílčí starobní důchod cca 170 Kč (tzn. 2 040 Kč ročně). Již z výše tohoto dílčího důchodu je patrné, že důchod sám není skutečným důvodem dobrovolného pojištění, protože nemůže plnit svou zabezpečovací funkci. Z českého státního rozpočtu je však z důvodu přiznání tohoto důchodu nutné hradit po celou dobu bydlení takové osoby v ČR pojistné na zdravotní pojištění (nyní 870 Kč měsíčně, tzn. 10 440 Kč ročně) a zdravotní pojišťovna následně hradí zdravotní péči poskytnutou dotčené osobě českými poskytovateli zdravotních služeb (ve vztahu k osobám ve věkové kategorii 65+ to v roce 2015 činilo cca 55 000 Kč ročně) a rovněž i péči poskytnutou v cizině. Zároveň, pokud dotčená osoba splní podmínku pro přiznání příspěvku na péči (což je dle současných poznatků hlavní důvod, pro který dotčené osoby usilují o doplacení dobrovolného pojištění a získání dílčího důchodu), může pobírat dalších až 12 000 Kč měsíčně (tzn. max. 144 000 Kč ročně).

Vzhledem k tomu se navrhuje pro možnost účasti na dobrovolném důchodovém pojištění znovuzavedení uvedené podmínky. Tato omezující podmínka umožní dobrovolnou účast na

českém důchodovém pojištění jen těm osobám, které již v minulosti byly účastny důchodového pojištění ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění. Tím tedy bude zajištěno, že k dobrovolné účasti na důchodovém pojištění budou mít přístup pouze ty osoby, které již v minulosti měly k českému důchodovému pojištění skutečný vztah založený na povinném důchodovém pojištění z titulu výdělečné činnosti. Zásadně se tak omezí prostor pro účelovou účast na dobrovolném pojištění s cílem manipulace přístupu k jiným českým sociálním dávkám (typicky příspěvku na péči) či výhodám z českého sociálního systému (účast na českém zdravotním pojištění a čerpání plnění s tím souvisejících). Cíl, pro který bylo dobrovolné důchodové pojištění zavedeno, tak zůstane naplněn, nicméně české systémy budou lépe chráněny proti účelovému jednání. Zároveň to neznamená, že by dotčené migrující osoby zůstaly bez ochrany. Budou nadále moci čerpat v ČR plný rozsah zdravotní péče, ale takto vzniklé náklady budou příslušné zdravotní pojišťovně refundovány systémem státu, který vyplácí důchod. Stejně tomu bude v případě dávek v závislosti na péči (pokud daný stát má takové dávky zavedeny), které budou dané osobě poskytovány přímo tamní institucí do ČR.

K bodům 6 až 8

Aktualizuje se text ustanovení (mandátní smlouva se nahrazuje příkazní smlouvou) a poznámek pod čarou v návaznosti na terminologii nového občanského zákoníku a s přihlédnutím k tomu, že obchodní zákoník byl již zrušen.

K bodu 9

Ustanovení se jako nadbytečné vypouští, a to z důvodů uvedených v bodě 3.

K bodům 10 a 11

V návaznosti na úpravu obsaženou v § 9 odst. 7, podle níž se samostatná výdělečná činnost považuje za vedlejší, pokud aspoň po část měsíce trvaly důvody zakládající toto hodnocení, se provádí v § 10 odst. 5 a 6 odpovídající změna i v pravidlech účasti OSVČ na důchodovém pojištění v závislosti na změně charakteru samostatné výdělečné činnosti, aby tato ustanovení byla ve vzájemném souladu. Uvedená úprava obsažená v § 9 odst. 7 byla provedena zákonem č. 344/2013 Sb., přičemž před změnou provedenou tímto zákonem platil obrácený princip, tj. pokud důvody zakládající hodnocení samostatné výdělečné činnosti jako vedlejší trvaly jen po část měsíce, byla samostatná výdělečná činnost v tomto měsíci hodnocena jako hlavní; této změně však nebyla přizpůsobena úprava v § 10 odst. 5 a 6, což se nyní napravuje.

K bodům 12 a 16

Ustanovení o dobách pojištění a o vyloučených dobách se doplňují o situace, kdy nárok na určitý příjem náleží zpětně na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo na základě mimosoudní dohody, přičemž tento nárok vznikne jinak než v souvislosti s podáním návrhu na určení neplatnosti skončení právního vztahu; dosavadní úprava se totiž vztahuje jen na případy, kdy dochází k zpětnému uznání trvání doby důchodového pojištění a jen pro tyto případy je upraveno započítávání příjmu, který náleží v těchto dobách.

K bodům 13, 14, 25, 43 a 44

Jedná se o legislativně-technické opatření reagující na změnu v odkazech na jednotlivá písmena v § 5 odst. 2 v důsledku změny obsažené v bodě 3.

K bodům 15, 23 a 24

Jedná se o legislativně-technické opatření reagující na změnu v odkazu na odstavec, který byl přečíslován.

K bodu 17

V návaznosti na změnu obsaženou v bodě 3 se stanoví, že doba výkonu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě (další služba byla přitom jen do 30. listopadu 1999, srov. též § 102 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění), se započítává jako vyloučená doba jen do 30. června 2016 a doba civilní služby (srov. § 102 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění) se započítává jako vyloučená doba jen do 31. prosince 2004.

K bodům 20 a 33

Výši vyměřovacího základu OSVČ za poslední kalendářní rok před přiznáním důchodu lze stanovit až na základě podání stanoveného přehledu o příjmech a výdajích za tento poslední rok, což může být i v červnu následujícího roku; proto je dosud tento poslední rok považován za vyloučenou dobu s tím, že po zjištění skutečných příjmů dojde k přepočtu výše přiznaného důchodu. Ve většině případů však dochází při tomto přepočtu ke snížení výše důchodu, což kromě psychologicky negativního působení přináší s sebou nutnost vyčíslení přeplatku a srážení výše tohoto přeplatku. Navrhuje se proto jiný postup, tj. poslední kalendářní rok nezohledňovat jako vyloučenou dobu a po obdržení přehledu provést přepočet vzhledem k získané době pojištění a vyměřovacímu základu, což bude v podstatě ve všech případech znamenat navýšení důchodu a jeho doplacení, což ze strany pojištěnců bude jistě vnímáno příznivěji.

K bodům 21 a 22

V ustanovení o souběhu některých dob s příjmy s vyloučenými dobami nebylo dosud pamatováno na situaci, kdy dochází k souběhu vyloučené doby s dobou dobrovolné účasti na důchodovém pojištění, za kterou je rovněž stanoven vyměřovací základ. Do ustanovení se proto tato další situace doplňuje, aby se pojištěnec i v této situaci mohl na základě své žádosti rozhodnout pro variantu pro něho výhodnější, a zároveň se upravuje, co se u osob dobrovolně účastných důchodového pojištění považuje v době této dobrovolné účasti za jejich příjem, tj. tímto příjmem se zde rozumí vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění v kalendářním měsíci, v němž je zároveň vyloučená doba.

K bodu 26

Jedná se o terminologickou úpravu, která navazuje na příslušné zákony (tj. zákony č. 221/1999 Sb. a č. 361/2003 Sb.); správně se jedná o služební poměry příslušníků bezpečnostních sborů a vojáků z povolání, nikoliv ozbrojených sil.

K bodu 27

Navrhovaná úprava se provádí z analogických důvodů, které jsou uvedeny v bodě 3, a s přihlédnutím k tomu, že vojenská základní a náhradní služba již neexistuje.

K bodu 28

Navrhovaná úprava se provádí z analogických důvodů, které jsou uvedeny v bodě 3, a s přihlédnutím k tomu, že vojenská základní a náhradní služba již neexistuje, a vzhledem k tomu, že od roku 2005 již neexistuje ani civilní služba. Předchozí doba je pokryta ustanovením čl. VI bodu 5.

K bodu 29

Jedná se o legislativně-technické opatření; v předmětných ustanoveních se reaguje na změnu vyplývající z bodu 3 a na nové ustanovení § 102 odst. 5, které se týká doby před 1. červencem 2016.

K bodu 30

Stanoví se, že nárok na vdovský nebo vdovecký důchod v situacích, kdy byla úmyslně způsobena smrt, zaniká od samého počátku (ex tunc). Nárok na vrácení tohoto důchodu je pak upraven v § 118a odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění změny provedené v čl. III bodě 51.

K bodu 31

Zavádí se možnost pro plátce důchodu změnit z úřední povinnosti datum přiznání důchodu nebo výplaty důchodu, zjistí-li se, že bylo nesprávně stanoveno dřívější datum přiznání nebo výplaty důchodu; dosavadní úprava totiž na tuto situaci výslovně nepamatuje, ačkoliv se jedná de facto o opačnou situaci, jaká je řešena v § 56 odst. 1 písm. b), kdy se jedná o nesprávné stanovení pozdějšího data. Otázka odpovědnosti za případný přeplatek pak bude posuzována podle ustanovení o odpovědnosti příjemců důchodů, tj. podle § 118a zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

K bodu 32

Jednotlivé situace vzniklé při zastavení výplaty invalidního důchodu z administrativních důvodů, tj. nesoučinnosti pojištěnce, se přehledněji formulují s tím, že se nově upravuje, v jakém rozsahu se výplata invalidního důchodu z úřední povinnosti obnoví.

K bodu 34

Vzhledem k dosavadním nejasnostem vztahu zastoupení podle občanského zákoníku k přebírání důchodu a plnění povinností příjemce se zakotvuje, že příjemcem důchodu bude vždy též osoba, která oprávněného zastupuje podle § 49 a 50 občanského zákoníku, aniž by to již musel soud ve svém rozhodnutí výslovně uvádět.

K bodům 35 a 36

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, kdy se vzhledem k častějšímu používání formulace (i v nově navrhované úpravě) „pobočka zahraniční banky nebo spořitelny a úvěrní družstvo“ zavádí legislativní zkratka „banka“, která bude zahrnovat i tyto pojmy.

K bodům 37 až 41

Upravuje se právo plátce důchodu na vrácení důchodu vypláceného v hotovosti, kdy podle zkušeností plátců důchodů dochází k přeplatkům na důchodu z důvodu úmrtí oprávněného; jedná se zejména o situace, kdy je v rámci důchodové služby (ujednání mezi Českou poštou, s. p. a ČSSZ o výplatě důchodu v hotovosti) vyplacen důchod druhému z manželů, který jej převezme i po dni úmrtí oprávněného, nebo kdy je důchod vyplácen poštovní poukázkou (typu B) a oprávněný zmocnil k přebírání poštovních zásilek a peněžních částek jinou osobu (tzv. průkaz příjemce) a tato jiná osoba převezme důchod až po dni úmrtí oprávněného. Na tyto situace dosavadní právní úprava nepamatovala.

Na základě poznatků z praxe se upravuje postup při vyplácení důchodu na účty, aby byly pokryty všechny případy, tj. včetně změn čísla účtů a změn v osobě příjemce důchodu a situace, kdy byl důchod vyplacen na účet před úmrtím oprávněného, přičemž splátka důchodu byla z technických důvodů na účet odeslána před datem její splatnosti. Výslovně se zavádí nová možnost vyplácení důchodu na účet oprávněného, má-li k tomuto účtu zákonný zástupce dispoziční právo.

K čl. VI

K bodu 1

V návaznosti na úpravu zpětného zápočtu některých příjmů podle čl. V bodů 9 a 11 se navrhuje, aby podle nových principů se postupovalo na základě žádosti i za dobu před účinností tohoto zákona, byl-li důchod již přiznán; tento postup bude praktický též v případě, že část příjmů, která byla předmětem sporu, spadá do období před účinností zákona, kdy byl důchod již přiznán, a část spadá do období účinnosti tohoto zákona.

K bodu 2

Řeší se případy, kdy dobrovolná účast na důchodovém pojištění vznikla přede dnem nabytí účinnosti zákona, kdy navrhovaná podmínka neplatila, a proto se k ní v těchto případech nebude přihlížet a dobrovolná účast na důchodovém pojištění bude posuzována podle dřívější právní úpravy.

K bodu 3

Vzhledem ke změnám navrhovaným v čl. V bodech 12 a 21 se navrhuje zachovat dosavadní postup ohledně doby, která byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona u OSVČ považována za vyloučenou dobu při zjišťování osobního vyměřovacího základu a možnost přepočtu výše důchodu vzhledem k zjištění skutečné výše vyměřovacího základu pro pojistné OSVČ.

K bodům 4 a 5

V přechodném ustanovení se reaguje na změny obsažené v čl. V bodech 26 až 28; účelem je za předchozí dobu zachovat postup podle dosavadní právní úpravy.

K části čtvrté (změna zákona o nemocenském pojištění)

K čl. VII

K bodu 1

Úpravu platnou pro zaměstnance v pracovním poměru je třeba vztáhnout i na státní zaměstnance podle zákona o státní službě, neboť situace obou kategorií zaměstnanců je věcně stejná. Pro účely vzniku účasti na nemocenském pojištění se u státního zaměstnance bude považovat za den, v němž začal vykonávat práci (tj. službu), též den přede dnem započetí výkonu práce, za který příslušel plat nebo náhrada platu nebo za který se plat nekrátí.

K bodu 2

Vzhledem ke specifickému postavení svědka, který spadá do okruhu nemocensky pojištěných osob na základě § 5 písm. a) bodu 22 zákona o nemocenském pojištění, se doba jeho účasti na nemocenském pojištění omezuje jen na dny, za které náleží náhrada ušlého výdělku.

K bodu 3

Podle dosavadní úpravy, i když na sebe navazují dvě zaměstnání stejného druhu, například dohoda o pracovní činnosti navazuje na dohodu o pracovní činnosti a obě tyto dohody mají charakter zaměstnání malého rozsahu a vzhledem k výši odměny založily nemocenské pojištění, se tato situace nepovažuje za kontinuální trvání nemocenského pojištění a důsledkem je též povinnost oznámit skončení prvního zaměstnání a nástup do druhého zaměstnání. Obdobně to platí též pro dohody o provedení práce. Navrhuje se, aby i v těchto případech trvalo nemocenské pojištění nepřetržitě; důsledkem bude omezení oznamovacích povinností zaměstnavatelů, jednak při výpočtu výše dávek nemocenského pojištění může být do rozhodného období zahrnuta i doba předchozího zaměstnání a výše dávek tak bude více odpovídat skutečně dosahovaným příjmům.

K bodu 4

K písmenu g):

Do vojenské činné služby budou (od 1. července 2016) povoláváni vojáci v záloze, kteří budou vykonávat jinou pojištěnou činnost (včetně samostatné výdělečné činnosti, pokud budou účastni dobrovolně nemocenského pojištění OSVČ), a v případě vzniku dočasné pracovní neschopnosti po skončení vojenské činné služby budou zabezpečeni dávkami nemocenského pojištění na základě této pojištěné činnosti. Trvání ochranné lhůty z výkonu vojenské činné služby tak není nezbytné. Zároveň bude jednoznačně vymezeno, u kterého orgánu nemocenského pojištění mohou žádat o výplatu dávky a z jakého denního vyměřovacího základu se bude dávka zjišťovat. V případě, že do vojenské činné služby bude

povolán voják, který není účasten nemocenského pojištění, nastane stav stejný jako před povoláním do služby. Zároveň dojde k vyloučení možného zneužití trvání ochranné lhůty.

K písmenu h):

Náhrada mzdy nebo platu, kterou podle § 204 odst. 3 zákoníku práce poskytuje příslušný vojenský správní úřad, je považována za příjem ze závislé činnosti podle § 6 zákona o daních z příjmů. Z tohoto důvodu je výkon činnosti související s brannou povinností zaměstnáním ve smyslu zákona o nemocenském pojištění zaměstnáním, které zakládá účast na nemocenském pojištění, srov. § 3 písm. g) a § 5 písm. a) bod 22 zákona o nemocenském pojištění. V případě vzniku dočasné pracovní neschopnosti po splnění branné povinnosti budou zaměstnanci (případně OSVČ) zabezpečeni dávkami nemocenského pojištění z výkonu jiné pojištěné činnosti. Trvání ochranné lhůty v délce několika dnů služby tak není nezbytné.

K bodu 5

Nárok na dávku nemocenského pojištění vzniká, jestliže se podmínky pro vznik nároku splnily v době pojištění nebo v ochranné lhůtě. Ze zaměstnání malého rozsahu a z dohody o provedení práce je zaměstnanec účasten nemocenského pojištění jen v těch kalendářních měsících, v nichž dosáhl stanovené výše příjmu (u zaměstnání malého rozsahu aspoň 2 500 Kč a u dohody o provedení práce více než 10 000 Kč). U zaměstnanců, kteří nemohli splnit tuto podmínku účasti na nemocenském pojištění v kalendářním měsíci například jen proto, že dočasná pracovní neschopnost vznikla již na počátku měsíce, avšak před vznikem této sociální události po řadu měsíců splňovali podmínku účasti na nemocenském pojištění, je dosavadní úprava v těchto případech považována za příliš tvrdou. Navrhuje se proto, aby po splnění určité čekací doby, tj. aspoň po tří předcházející kalendářní měsíce s účastí na nemocenském pojištění, nárok na dávky nemocenského pojištění vznikl, pokud zaměstnání nadále trvá.

K bodu 6

Podle § 19 odst. 6 zákona o nemocenském pojištění se stanoví pravděpodobný příjem, nemá-li zaměstnanec v rozhodném období alespoň 30 kalendářních dnů. V kalendářním měsíci, v němž vzniklo nemocenské pojištění, by byla tato podmínka splnitelná jen v případě nástupu zaměstnance do zaměstnání prvního dne v kalendářním měsíci, který má 31 dní. Navrhovanou úpravou se zjednodušuje postup při provádění nemocenského pojištění.

K bodu 7

Podle dosavadní úpravy je rozhodným obdobím období předchozího kalendářního roku, pokud v rozhodném období stanoveným podle obecných ustanovení není započitatelný příjem nebo aspoň 7 kalendářních dnů, jimiž se dělí vyměřovací základ. Na základě zkušeností z praktického provádění se ukázalo, že období 7 kalendářních dnů je příliš krátké ke zjišťování příjmů pro výpočet dávek nemocenského pojištění a ne zcela objektivní, neboť výše dávek je v některých případech podhodnocena nebo naopak nadhodnocena oproti případům, kdy by dávka byla vypočtena z delšího období výkonu práce. Uvedené období 7 kalendářních dnů se proto prodlužuje na období 30 kalendářních dnů.

K bodu 8

Upravuje se stanovení pravděpodobného příjmu u zaměstnání, které nemělo trvat a ani netrvalo alespoň 30 kalendářních dnů, aby nebylo pochyb o postupu u zaměstnanců, jejichž zaměstnání trvalo ve dvou kalendářních měsících po sobě jdoucích.

Například u zaměstnance, jehož zaměstnání trvá pouze v jednom kalendářním měsíci, např. od 1. do 14. června, a za odpracovaný den činí mzda 1 000 Kč, činí sjednaný příjem za dobu zaměstnání 10 000 Kč; bude-li tento zaměstnanec uznán dočasně práce neschopným např. od 7. června, je pravděpodobným příjmem příjem, kterého by v červnu dosáhl, kdyby nenastala dočasná pracovní neschopnost., tj. částka 10 000 Kč. U zaměstnance, jehož zaměstnání by trvalo také 14 kalendářních dní, ale ve dvou kalendářních měsících, např. od 24. června do 7. července, bude ze sjednaného příjmu 10 000 Kč připadat 5 000 Kč do června 5 000 Kč do července; bude-li tento zaměstnanec uznán dočasně práce neschopným od 28. června, nebude pravděpodobným příjmem částka 5 000 Kč, která ze sjednaného příjmu připadá na měsíc červen, ale částka 10 000 Kč, kterou by z tohoto zaměstnání obdržel, kdyby nenastala dočasná pracovní neschopnost. V obou případech bude denní vyměřovací základ stejný, neboť před vznikem dočasné pracovní neschopnosti pracovali tito zaměstnanci ve 4 dnech, zúčtovaný příjem za tyto dny činí 4 000 Kč a do skončení zaměstnání by pravděpodobně dosáhli příjmu ještě 6 000 Kč.

K bodu 9

Jedná se o legislativně-technické opatření v odkazu ne příslušnou větu, které reaguje na nové znění odstavce 6 v § 19 (srov. bod 8).

K bodu 10

Jedná se o legislativně-technické opatření reagující na vložení nového odstavce v § 67 (bod 14).

K bodu 11

V některých případech dočasné pracovní neschopnosti nemá smyslu stanovovat režim dočasné práce neschopného pojištěnce a kontrolovat jeho dodržování; jedná se o případy, kdy pojištěnec není sám nemocný. Navrhuje se proto vymezit tyto případy, a to tak, že se tento režim nebude stanovovat u průvodce nezletilého dítěte přijatého k poskytnutí lůžkové péče a u pojištěnky, která je uznána dočasně práce neschopnou jen proto, že nesplňuje podmínky pro vznik nároku na peněžitou pomoc v mateřství.

K bodu 12

Upřesňují se případy skončení dočasné pracovní neschopnosti, a to tak, aby tato neschopnost končila třicátým dnem nejen v případě prvního uznání invalidity, ale i v případě změny stupně invalidity na vyšší stupeň invalidity, neboť obě situace jsou obdobné (při změně stupně invalidity na vyšší stupeň zaměstnanec nebude zpravidla schopen vykonávat dosavadní zaměstnání, obdobně jako není schopen vykonávat toto zaměstnání při uznání invalidity). Dočasná pracovní neschopnost končí podle dosavadní právní úpravy i v případě soudního rozhodnutí o uznání invalidity; protože uznání invalidity v řízení o námitkách, které jsou řádným opravným prostředkem, má obdobný charakter, stanoví se, že dočasná pracovní

neschopnost končí též na základě výsledku řízení o námitkách, pokud byl pojištěnec uznán invalidním v námitkovém řízení posudkem ČSSZ.

K bodu 13

Vzhledem k tomu, že dočasná pracovní neschopnost se posuzuje zvlášť ke každému zaměstnání, je účelné zakotvit pro pojištěnce povinnost sdělovat, že vykonává více zaměstnání i v případě, že se jedná o více zaměstnání u téhož zaměstnavatele; dosud má pojištěnec tuto povinnost jen v případě, že vykonává více zaměstnání u různých zaměstnavatelů.

K bodům 14, 16, 20, 28 a 29

Péči o těhotné ženy zajišťují též porodní asistentky, které jsou osobami se zdravotnickým vzděláním a které podle § 5 vyhlášky č. 55/2011 Sb. v návaznosti na § 6 zákona č. 96/2004 Sb. mohou pracovat samostatně, tj. bez odborného dohledu a bez indikace lékaře v případě fyziologického těhotenství, porodu a šestinedělí. Porodní asistentka poskytuje podle zdravotnických předpisů základní a specializovanou ošetrovatelskou péči těhotným ženám, tj. zejména poskytuje informace, navštěvuje tyto ženy, podporuje a edukuje, diagnostikuje těhotenství, předepisuje nebo doporučuje provedení vyšetření nutných ke sledování fyziologického těhotenství. Vzhledem k tomu se navrhuje, aby porodní asistentka plnila obdobné povinnosti jako ošetřující lékař, tj. aby byla povinna potvrzovat těhotné pojištěnce očekávaný den porodu a den porodu a plnit další povinnosti s tím související s tím, že za nesplnění stanovených povinností bude možné uložit příslušnou sankci, tj. pokutu.

K bodu 15

S ohledem na změnu v zákoně o pojistném, kdy OSVČ může uhradit pojistné na nemocenské pojištění ještě do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, na který pojistné platí, se navrhuje posunutí termínu pro odeslání informace pro OSVČ o zániku účasti na nemocenském pojištění z důvodu nezaplacení pojistného na nemocenské pojištění o jeden týden.

K bodu 17

Dosud není stanovena lhůta pro podání oznámení o nástupu zaměstnance do zaměstnání malého rozsahu nebo v případě dohody o provedení práce, pokud účast na nemocenském pojištění vznikne až v posledním kalendářním měsíci v důsledku příjmu zúčtovaného po skončení tohoto zaměstnání do tohoto posledního kalendářního měsíce. Tuto situaci se navrhuje upravit tak, že oznamovací povinnost se bude plnit do 20. dne kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, do kterého byl zúčtován příjem, který založil účast na nemocenském pojištění.

K bodu 18

Zaměstnavatel je povinen ohlašovat OSSZ změnu ohlášených údajů, a to do 8 dnů ode dne, kdy změna nastala. Protože je však zaměstnavatel často odkázán na předchozí sdělení svého zaměstnance, navrhuje se stanovit, že uvedená lhůta začne běžet až ode dne, kdy se zaměstnavatel o změně dozvěděl.

K bodům 19 a 26

Ustanovení se doplňuje o povinnost sdělovat uvedené skutečnosti na předepsaném tiskopise (konkrétně se bude jednat o tiskopis žádosti o vystavení potvrzení o příslušnosti k právním předpisům sociálního zabezpečení). Pro účely posouzení příslušnosti k právním předpisům je třeba znát značné množství údajů a rozhodných skutečností, nepostačuje pouhé oznámení faktu, že je vykonáváno zaměstnání nebo samostatná výdělečná činnost na území dvou nebo více členských států Evropské unie. V praxi jsou časté případy, kdy sice oznamovatel podá příslušné žádost o určení příslušnosti k právním předpisům, avšak podání je neúplné a nutnost došetřit potřebné skutečnosti celý proces ztěžuje a prodlužuje. Je proto účelné, aby předmětná žádost byla podávána na předepsaném tiskopisu, který bude obsahovat všechny potřebné údaje. V návaznosti na tuto zakládanou povinnost se upravuje též příslušné sankční ustanovení pro případ nesplnění této povinnosti.

K bodu 21

Podle současné úpravy předává zaměstnanec žádosti o dávky nemocenského pojištění, potvrzení o trvání nároku a o ukončení nároku prostřednictvím svého zaměstnavatele; to platí i v případě, kdy zaměstnání již skončilo, pokud nárok na dávku vznikl v době trvání zaměstnání a trvá i po jeho skončení nebo nárok na dávku vznikl v ochranné lhůtě. Bývalý zaměstnavatel však již nepotřebuje být informován např. o trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo potřebě ošetřování u bývalého zaměstnance za dobu po skončení zaměstnání, a proto se navrhuje, aby zaměstnanec mohl (nikoliv musel) předepsané tiskopisy předávat přímo OSSZ, která mu dávku vyplácí.

K bodu 22

V případech uvedených v § 31 zákona o nemocenském pojištění (například pokud si pojištěnec přivodil dočasnou pracovní neschopnost jako bezprostřední následek své opilosti nebo zaviněnou účastí ve rvačce) činí výše nemocenského polovinu. Při podezření, že nastaly důvody uvedené v tomto ustanovení, se vyčkává s výplatou nemocenského až do potvrzení či vyvrácení tohoto podezření, což může trvat i několik měsíců. Navrhuje se proto při tomto podezření vyplácet nemocenské v poloviční výši vždy od počátku (vždy je totiž nesporné, že nemocenské bude náležet aspoň v této poloviční výši) a teprve po vyvrácení nebo neprokázání tohoto podezření nemocenské doplatit.

K bodu 23

V oblasti nemocenského pojištění se provádí obdobná úprava, jaká se navrhuje pro oblast důchodového pojištění v čl. III bodě 16.

K bodu 24

Navrhuje se stanovit další případ objektivní odpovědnosti pojištěnce, a to pro situace, kdy nemocenské náleží v poloviční výši; ne vždy se totiž podaří včas zjistit a prokázat skutečnosti, které jsou důvodem pro výplatu nemocenského v poloviční výši, a vymáhat přeplatek v režimu podle § 124 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění je v praxi obtížné.

K bodu 25

Nárok na zaplacení regresní náhrady zaniká uplynutím stanovených lhůt let ode dne vzniku sociální události, z jejíhož titulu byla dávka nemocenského pojištění vyplacena. Navrhuje se, aby tyto lhůty neplynuly v obdobných případech (například po dobu řízení o žalobě), v jakých neplyne lhůta pro nárok na úhradu přeplatku na dávce nemocenského pojištění.

K bodu 27

Navrhovaná úprava sjednocuje formulaci se zdravotnickými předpisy.

K bodu 30

Zástavní právo je zakotveno v § 104i zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Navrhuje se, aby ke zvýšení úspěšnosti a efektivity při vymáhání vykonatelných pohledávek při přepalcích na dávkách nemocenského pojištění a ostatních peněžitých plnění podle zákona o nemocenském pojištění (například vymáhání regresních náhrad) bylo možné zástavní právo zřídít i pro oblast pohledávek v oblasti nemocenského pojištění, přičemž by ustanovení § 104i zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení platilo obdobně.

K bodu 31

Navrhovaná úprava navazuje na změny ve splatnosti pojistného navrhované u zahraničních zaměstnanců v čl. I bodě 35.

K čl. VIII

Jedná se o standardní přechodné ustanovení v případě úprav a změn podmínek účasti na nemocenském pojištění; účast na nemocenském pojištění za období přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se bude posuzovat podle dosavadní právní úpravy.

K části páté (účinnost)

K čl. IX

Navrhuje se stanovit obecnou účinnost zákona prvním dnem šestého kalendářního měsíce následujícího po vyhlášení zákona, aby orgány sociálního zabezpečení měly dostatek času se připravit na navrhované změny.

Vzhledem k tomu, že je potřebné, aby navrhované změny týkající se OSVČ nabyly účinnosti vždy od 1. ledna kalendářního roku, neboť rozhodným obdobím pro placení pojistného je u OSVČ kalendářní rok, a s přihlédnutím k potřebě orgánů sociálního zabezpečení, zejména správ sociálního zabezpečení, přijmout potřebná technická a organizační opatření včetně programových úprav k zajištění navrhovaných změn, navrhuje

se v písmenu a) stanovit účinnost těchto změn tak, aby tyto požadavky na nabytí účinnosti mohly být splněny. Změny navrhované v ustanoveních uvedených v písmenu b) jsou legislativně-technického charakteru a mohou nabýt účinnosti již ode dne vyhlášení zákona.

V Praze dne 21. září 2016

Předseda vlády:
Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.

Ministryně práce a sociálních věcí:
Mgr. Michaela Marksová v. r.